

Za pospeševanje kmetijske proizvodnje

Posvetovanje predstavnikov kmetijskih zadrug in OLO Kranj Zadruham je treba dati večjo vlogo

Organizacija kmetijske proizvodnje, skrb za razvoj kmetijstva kot gospodarske panoge, ki nekaj pomeni in od katere je marsikaj odvisno, postaja v našem gospodarskem sistemu vedno bolj aktualna in interesantna tema. To ni sicer prav nič čudnega, če upoštevamo dejstvo, da je po petletnem obdobju izgradnje materialne osnove naše bazične industrije, prišlo na vrsto kmetijstvo, do nedavnega precej zapostavljena gospodarska panoga.

Prav povečani skrbi za kmetijstvo, konkretno na Gorenjskem, je pripisati tudi sobotni sestanek predstavnikov kmetijskih zadrug, OZZ, Okrajnega in občinskih ljudskih odborov in vseh drugih, na tem delovnem področju zainteresiranih ljudi, kjer so se menili prav o tej precej gospodarski problematiki.

Posvet je vodil predsednik OLO Miran Košmelj, prisostvovali pa so še predsed. OO SZDL Mirko Zlatner, podpredsednika OLO Ivan Bertonec in Dušan Horjak, predsednik OZZ Tone Hafner, predsednik ObLO Vinko Hafner in drugi.

Glede pospeševanja kmetijske proizvodnje na Gorenjskem, je bilo že precej storjenega, čeprav so to šele zametki neke sistematičnejše skrbi za razvoj kmetijstva. Zlasti so očitni rezultati v živinoreji, kjer se je število goveje živine, perutnine in prašičev izenačilo s predvojnimi stanjem. Molznost krav znaša v letošnjem letu že 1450 l na kravo. Dejstvo da sta obe zadrugi mlekarji v Cirčah in Škofji Loki zbrali lani 4.743.000 l mleka preko zadrug, je zelo pomemben uspeh.

Umetnih gnojil na ha obdelovalne površine porabijo kmetje letos že kar 112 kg, medtem ko so jih pred tremi leti samo 30 kg. Smer v krepitev našega kmetijstva se je odrazila glede investicij že v letošnjem letu, ko je bilo samo na področju bivšega kranjskega okraja investiranih v kmetijstvu kar 230 milijonov dinarjev.

VES ODKUP NAJ BI BIL ORGANIZIRAN PREKO ZADRUG

Da bomo posvečali utrditvi in razvoju kmetijskih zadrug, kot nosilcem socialističnih odnosov na vasi čedalje večjo pozornost, je jasno. Ena prvih večjih nalog, katero jim bomo poverili, je odkup. Ta naj bi

potekal v prihodnje izključno preko kmetijskih zadrug. Iz organizacije odkupa naj bi se v prihodnje izključila celo sedanja državna odkupna podjetja. Obstaja tudi mnenje, da bi se moral dobiček, ki ga ustvarjajo državna odkupna podjetja pri odkupu, vračati nazaj v zadruge, ker je to v bistvu njihov trud, oziroma trud proizvajalca.

Da bodo zadruge vse to zmoгле jim bo treba nuditi pomoč, ne le moralno, temveč tudi materialno, v kolikor bo to le mogoče.

KDOR SKUPNOSTI NE DAJE, NE MORE OD NJE PRIČAKOVATI

So na naši vasi nekateri kmetje, ti niso v večini, ki delajo vse mimo zadrug in jih zadruga kot njihova organizacija, prav nič ne zanima. Pač! Zanima jih takrat kadar je treba nekaj dobiti od nje, kadar je moč izkoristiti njene usluge v lastne namene, v krepitev svojega lastnega gospodarstva. Torej: kar je tvoje, daj tudi meni, kar je moje pa tebe nič ne briga.

Jasno je, da bodo morale kmetijske zadruge, prav sedaj ko se bodo začele polagoma pripravljati na svoje občne zbornice, takim ljudem jasno povedati svoje stališče. Ker, kdor skupnosti ne daje, je mlo rečeno nepošteno, da od nje nekaj pričakuje, oziroma jo izkorišča.

Na vsak način pa bo treba težiti h krepitevi vezi med kmetom in zadrugo. Te vezi so dokaj slabe v onih kmetijskih zadrugah, ki so na obronkih mest in delavskih središč, ker ima ta kmet možnost neposredne prodaje svojih izdelkov. Zato bo treba najti take oblike dela s kmeti, da jih bo to delo zanimalo in hkrati privedelo za zadrugo. Kmet mora videti v kmetijski zadrugi organizacijo, ki mu pomaga in od katere bo razen njega imela koristiti vsa naša skupnost.

SKLADI ZA POSPEŠEVANJE KMETIJSTVA

To je bila tudi tema razprave. Kje naj bi se ti skladi formirali in od kod naj bi dobili sredstva zanje?

Prevladuje mnenje, ki je pravilno, da bi se naj skladi za pospeševanje kmetijstva formirali odslej ne le pri OLO, temveč tudi pri ObLO in samih zadrugah. Na ta način bo moč še bolj sprostiti lokalno iniciativo, kar bo samo v korist dvigu kmetijske proizvodnje.

Za sedaj so viri dohodkov skladov za pospeševanje kmetijstva še vedno nekako v razpravi. V le-te naj bi pritekala sredstva od dopolnilne dohodnine, od dobička državnih odkupnih podjetij, predvsem pa od občinskih doklad.

Nemalo pomembno je kako bodo ljudski odbori pristopili k upeljavi občinskih doklad. Od njih višine bodo odvisna sredstva posameznih skladov, da ne govorimo o samem občinskem proračunu.

Pomembno je poudariti, da se z denarjem iz skladov za pospeševanje kmetijstva ne bodo mogli izživljati posamezniki, ki bi se spomnili, da bi bilo »pametno« nekaj graditi. Sredstva iz teh skladov se bodo delila izključno na osnovi gospodarske računice. Je neka investicija rentabilna, se izplača ali ne, bo osnovno vodilo bodoče investicijske politike v našem kmetijstvu.

RAZEN PROIZVODNJE JE POMEMBNA TUDI SOCIALIZACIJA NAŠE VASI

Delo naših kmetijskih, združnih organizacij vse preveč prevzema skrb za sam dvig proizvodnje, medtem ko dostikrat pozabljamo tudi na njene družbene rezultate. Dvig kmetijske materialne osnove mora imeti za posledico tudi določene socialistične odnose na vasi. Le tako bomo lahko rekli, da smo nekaj dosegli, sicer pa pomeni to v bistvu razvoj nazaj in ne naprej, kakršnega si želimo.

Pri tem pa nastopa kot bistveni pobornik in borec za ta novi duh socialističnih odnosov na vasi prav OZZ. Od tega, kako bo ona razumela novo vlogo kmetijskih zadrug, ki naj bi se iz »trgovcev« spremenile v organizatorje kmetijske proizvodnje na svo-

jem območju, bodo v marsikem odvisni tudi tovrstni uspehi.

SVETI ZA KMETIJSTVO ALI MEDZADRUGNE KONFERENCE

Medtem ko so se nekateri zavzemali za svete za kmetijstvo (vsaj pri tistih pretežno agrarnih občinah) so bili nekateri mnenja, da je bolje pristopiti k medzadrugnim konferencam na določenem območju neke občine. Take medzadrugne konference so se doslej že obnesle, zlasti v Bohinju.

Ni dvoma da bodo svete za kmetijstvo, tam kjer so za to dani pogoji, koristni. Vendar tudi oni ne bodo rešili položaja, če ne bo čutili dejanske iniciative za pospeševanje kmetijstva in dvig kmetijske proizvodnje od samih zadrugah. Tudi občinske medzadrugne konference bi morda kazalo vpeljati, kjer je za to interes in kjer bi to rodilo določene sadove in koristi.

Varčevanje koristi družbi in posamezniku

Ob »Mesecu varčevanja« Zadrugne hranilnice in posojilnice za Gorenjsko - Premalo iniciative, zato so tudi uspehi pičili

Povsod po svetu je posvečen 31. oktober splošnemu varčevanju. Zato, ker si je ta dan priboril v tem oziru že določeno tradicijo, ga imenujejo »Mednarodni dan varčevanja«.

V okviru tega dne organizirajo hranilniške organizacije v posameznih državah razne akcije, ki imajo namen vzbuditi pri ljudeh smisel za varčevanje. Zlasti velik poudarek imajo te akcije pri mladini, saj je treba prav njo učiti in seznanjati s tem, da bodo lahko kot odrasli že smotno in zavestno varčevali.

Imamo pa še tudi druge vrste varčevanja. N.pr. — združno varčevanje. Tega načina se je poslužila Zadruga hranilnica in posojilnica za Gorenjsko v Kranju. V okviru »Mednarodnega dne varčevanja« je organizirala med združnimi organizacijami na Gorenjskem kar »Mesec varčevanja« in sicer od 15. oktobra do 15. novembra.

Čeprav so še kar vestno pristopili k organizacijski in propagandni uveljavitvi »Meseca varčevanja« med združnimi organizacijami na Gorenjskem, pa doslej žal niso bili dose-

TISINA ... Vse kaže, da se tudi jesen že posavlja, saj nas je pred dnevi že presenetil sneg ... Taki prizori so na Gorenjskem že redki ...

ženi taki rezultati, kot so jih pričakovali. Od 15. oktobra do 1. novembra je bilo zbrano zgolj za 1.700.000 dinarjev hranilnih vlog. Pripomniti je treba, da se od 65 hranilno-kreditnih odsekov pri kmetijskih zadrugah na Gorenjskem, udeležuje v »Mesecu varčevanja« le 12 odsekov. To je precej ne-navadna slika.

Doslej so bile najboljše KZ Cerklje, ki ima za 600.000 din hranilnih vlog, slede ji KZ Češnjica s 120.000, KZ Senčur in KZ Velesovo s 70 oziroma 69.000 dinarjev, medtem ko je sama Zadruga hranilnica zbrala za 550.000 din hranilnih vlog.

Zakaj tako nezanimanje za to akcijo? Kljub temu, da je Zadruga hranilnica in posojilnica ukrenila vse potrebno (morda bi se kljub temu dalo še kaj ukreniti!), je uspeh podvoprečen. To pa v prvi vrsti zara-

di tega, ker so se pokazali upravni odbori kmetijskih zadrug v tej akciji vse preveč mlajni in neagilni. Resnici na ljubo, tudi sami uslužbenci zadrug, ki naj bi širili misel varčevanja med zadrugniki, niso bili dovolj stimulirani. Zato je sklenila Zadruga hranilnica in posojilnica uvesti tak vzpodbudni sistem nagrajevanja za te uslužbence, da bodo imeli voljo do tega dela. Tudi sama Zadruga hranilnica bi morala imeti uslužbenca, ki bi se pečal izključno s problemi varčevanja v zadrugnih organizacijah na Gorenjskem.

No, te težave in pomanjkljivosti nikakor ne zmanjšujejo krivde upravnih odborov KZ zaradi neuspele akcije zadrugnikov. Saj je »Mesec varčevanja« — akcija, ki bo koristila vsakemu posameznemu zadrugniku — vlagatelju in celotnemu kmetijskemu gospodarstvu Gorenjske.

Novo smernice v gospodarstvu

Podobno sobotnemu posvetu predstavnikov kmetijskega gospodarstva na Gorenjskem, o problemih kmetijstva v zvezi z novimi smernicami našega gospodarstva, je bil v ponedeljek v sejni dvorani OLO Kranj tudi posvet predstavnikov oblastnih in političnih organizacij na Gorenjskem s predstavniki vseh zbornic: trgovinske, obrtne in gostinske zbornice.

Razpravljali so predvsem o novih smernicah v naši gospodarski politiki in o nalogah, ki stoje pred zbornicami, kot družbenimi organizacijami, omenjenih gospodarskih panog, v zvezi z uveljavljanjem nove gospodarske politike.

GORENJSKA OB DNEVU MRTVIH

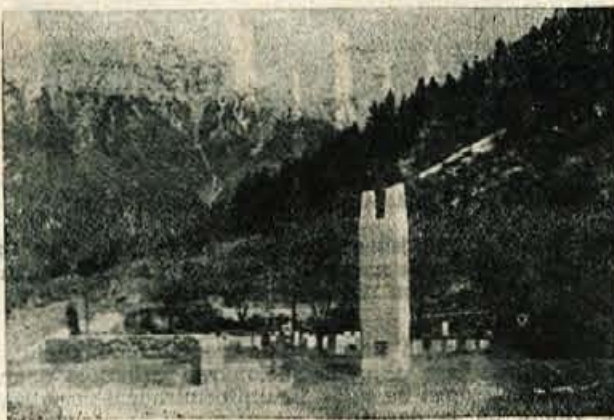
Komemoracije po vsej Gorenjski - Osrednja spominska svečanost v Dragi

Prebivalstvo radovljiškega okraja ter tudi ostalih krajev Gorenjske in Slovenije se je zbralo na Dan mrtvih v Dragi pri Begunjah in na skupnem grobišču talcev v Begunjah. Ob 9. uri se je pričela spominska svečanost v Dragi. Med programom, ki so ga izvajali: godba na pihala in pevski zbor jeseniške »Svobode« ter recitatorji, je spregovoril nekdanji zapornik v Begunjah Aleš Jelenc, ki so ga fašisti tedaj že proglasili za mrtvega.

Uro kasneje je bila spominska svečanost na skupnem pokopališču talcev na vrtu bivšega zapora v Begunjah. Tu je govoril tudi ljudski poslanec France Perovšek. V svojem govoru je med drugim dejal: »Junaki, kateri počivajo v grobovih, niso nikdar vprašali, zakaj ravno oni umirajo v juriših na sovražne položaje, pri mučenjih po zaporih in tabornikah. Vedeli so, da je od njih odvisen naš bodoči razvoj in naš bodoči obstoj. Naša dolžnost pa je danes, da v nadal-

njem razvijanju demokratičnih oblik storimo čimveč za porast odgovornosti posamez-

stori zanjo. Danes jim tu lahko obljubimo, da bomo vložili vse svoje sile za nadaljnjo

Grobišče talcev v Dragi

nika do družbe, za še močnejšo afirmacijo načela, da vsak pred skupnostjo velja toliko, kolikor po svojih močeh tudi

rast nauka Marksa, Engelsa in Lenina.
Pred spomenikom narodnega heroja Jožeta Gregorčiča je

zapel žalostinko tudi združeni pevski zbor z Jesenic in Radovljice. Na komemoraciji v Žirovnici in Mostah pa je sodelovala tudi žirovniška godba na pihala. Ob pol treh so se jeseniški in javorniški pevci poklonili spominu talcev na Javorniku, pol ure kasneje pa sta bili žalni komemoraciji na jeseniškem in javorniškem pokopališču. Na Jesenicah je govoril predsednik Zveze borcev Zvone Azman, pri vseh komemoracijah pa sta sodelovala jeseniški pevski zbor in godba na pihala.

Tudi v Kranju, kot pač po vseh ostalih krajih, je na Dan mrtvih oživele toliko žalostnih, že malce pozabljenih spominov. Zbrali so se pred Sindikalnim domom — mladi in stari, matere in očetje, žene in možje ter hčere in sinovi padlih. Prislunhnil so žalostinkam godbe na pihala, pesmim pevskega zbora »France Prešeren«, recitaciji in besedam predsednika občinskega ljudskega odbora Kranj V. Hafnerja. Po končani komemoraciji so odnesli vence tudi k spomenikom in spominskim ploščam padlih.

Tega dne so bile žalne komemoracije tudi v Stražišču, na Primorskem ter v vseh ostalih krajih.

V tej številki:

- Revolucija v kitajski modi (stran 2)
- Aktualna tema: Trgovina in turizem (stran 3)
- Ob prvi letošnji premieri v Škofji Loki (stran 4)
- O športnih dogodkih v preteklem tednu berite na 5. strani

V MESTU, KI LEŽI ob Lemanskem jezeru v Sviči — v Zenevo, so spet uperjene oči miroljubnega človeštva. Sestanek ministrov za zunanje zadeve ZDA, ZSSR, Velike Britanije in Francije je v polnem teku.

Najnovejša vest, ki je prišla iz Zeneve, pravi, da je Molotov na peti seji konference štirih zunanjih ministrov predlagal, naj bi ustanovili »splošni nemški svet«, v katerem bi bili predstavniki parlamentov Zahodne in Vzhodne Nemčije. Ta »svet« naj bi kot posvetovalni organ obravnaval vse probleme in pereča vprašanja, na katerih sta zainteresirani obe nemški državi.

Ta načrt ne bo prinesel nič posebno novega. Tako vsaj zatrjujejo v krogih sovjetske delegacije. Ta načrt tudi ne bo mnogo spremenil splošne slike, ki se je izoblikovala v dosedanjih razpravah o prvi točki dnevnega reda ženevske konference.

INDIJSKI POLIT. KROGLI, ki ocenjujejo prve govore zunanjih ministrov v Zenevi sodijo, da gre na ženevski konferenci za dva bistvena pojavi.

Prvič, za to, da v pogajanjih kljub mnogim razlikam v glediščih ne groze, če ne bi sprejeli stališča

Indijski premier Nehru

ene ali druge strani. Razen tega je značilna za sedanje ženevske razgovore tudi težnja, da bi bilo treba kar čimprej doseči določene uspehe, kar dokazuje, da so mednarodni odnosi veliko bolj urejeni, kot je bila to dosedanja praksa.

V VRSTI OBISKOV v tujih deželah smo zabeležili tudi obisk predsednika burmanske vlade U Nuja Moskvi.

Na večerji, ki so mu jo priredile dežele bandunšek konference, je U Nu v svoji zdravici izjavil, da bi morala na prihodnji konferenci azijskih in afriških dežel prisostvovati tudi Sovjetska zveza. Ta izjava je bila sprejeta v krogih nekaterih političnih predstavnikov s presenečenjem, pri večini pa je vzbudila veliko pozornost.

BEN JUSEF SE BO VRNIL na prestol. V Parizu zatrjujejo, da bodo že na prihodnji seji francoske vlade uradno dovolili njegov povratak. Predvidevajo, da bo ponovno zasedel prestol 18. novembra.

V maroških krogih v Parizu poudarjajo, da namestnik Ben Jusef s francosko vlado, še pred vrnitvijo v Rabat, določiti načela bodočih odnosov med obema deželama. Obe deželi bi po mnenju francoske vlade bi- h še nadalje povezani z močnim politično - gospodarskim sporazumom.

PREDSEDNIK ZDA Eisenhower je na najboljši poti okrevanja. Bržkone bo zapustil bolnišnico že 11. novembra. Najprej bo odpotoval v Washington, kjer se bo mudil nekaj časa.

S tem da je dala lani škofjeloška gimnazija prve maturante, se je število loških študentov povečalo na okoli 60 ter se je ponovno pokazala potreba po decentralizirani študentski organizaciji v loški komuni. Podoben poskus datira že pred dvema letoma, a klub tedaj ni imel možnosti razvoja. Na osnovi prejšnjih priprav, predvsem pa s pomočjo SZDL pa so preteklo nedeljo loški študentje ponovno oživili svojo organizacijo pod imenom Škofjeloški akademski klub (ŠAK) kot del ZSJ, vključen v SZDL.

Študentje so na svojem občnem zboru naglasili nadaljevanje revolucionarnih tendenc študentov prejšnjih generacij, predvsem pa obljubili, da bo-

do od organov ljudske oblasti ne le terjali, ampak tudi pomagali pri vseh akcijah in se bolj kot doslej vključevali v delo društev in organizacij. Tu je predvsem mišljena tesnejša povezava z ostalo mladino, zlasti pomoč mladinski organizaciji, ki v Loki kar ne more zaživeti. V okviru Ljudske tehnike bodo študenti skrbeli za komentiranje poučnih filmov, ki jih je naše podeželje zelo lepo sprejelo in si jih še želi. Sodelovali bodo tudi pri Ljudski univerzi bodisi kot organizatorji ali pa predavatelji; v KUD »Tone Sifrer« pa se že sedaj najštevilneje udeležujejo kot režiserji in igralci. Diskusijski večeri naj osvetle probleme današnje družbene stvarnosti, saj mora biti vsak študent kot bodo-

či izobraženec neprestano v stiku z dogajanjem doma in v svetu. Teorijo »čiste strokovnosti« so študenti obsodili kot zastarelo in reakcionarno.

Vključili se bodo tudi v konkretno delo na področju komune: tako bodo sodelovali pri pripravah za občinski praznik, prispevali članke in razprave v Loški zbornik in Prosvetni list, se uveljavljali v strokovnih krožkih, kamor bodo pritegnili tudi ostale, zlasti gimnazijsko mladino, zbirali gradivo o loškem gospodarstvu, tovarnah itd.

ŠAK se bo seveda zanimal tudi za socialni položaj študentov, sodeloval pri dodeljevanju štipendij, počitniških praks ipd. Misli pa tudi na družabno plat. V lastnih prostorih — kar je seveda trenutno najbolj pereč problem — bo poskrbel za revije, časopise, šah pa tudi za zabavo s prirejanjem izletov in veseljih večerov. Letos mislijo izvesti tudi brucovski večer in akademski ples z naslonitvijo na podpornike, ki bodo nedvomno pokazali razumevanje za njihovo delo in težnje. Naloge so torej lepe, upamo, da bo izvršitev še lepša!

Ob dejstvu, da so letos včlanjeni v društvo tudi starejši, izredni slušatelji naših visokih šol, kot izredni člani s sodelovanjem tudi drugi Ločani s fakultetno izobrazbo, je zaskrbljenost, da bo klub spet zaspal, manj utemeljena. Menim, da je tak način sodelovanja nad vse koristen in ploden ter da bo ob letu klub mogel pokazati le pozitivno bilanco.

Za uspešno delo KZ v Selški dolini

Po decentralizaciji bivše »Napreze« za Selško dolino se je na tem območju osamosvojilo 9 kmetijskih zadrug.

Od teh zelo uspešno opravljajo svoje naloge 3 zadruge: Selca, Češnjica in Martinj vrh. Pod vodstvom KZ Dražgoše so predvsem obnovili porušeno vas, KZ Bukovica in Sorica se lahko pohvalita z novozgrajenimi zadrugami domovi, dočim KZ Luša, Zalilog in Davča svojega obstoja niso docela opravičile s kakšno posebno dejavnostjo, kar med drugim dokazuje primer KZ Davča, ki se je glede na prilike že spojila s sosedno KZ Sorica.

Ugotoviti je treba, da so se vse našete zadruge od leta 1948 dalje predvsem pečale z nakupom in predajo lesa, to je s trgovanjem, ki je bilo le v finančnem oziru sicer zelo donosno, nikakor pa ne v skladu s cilji KZ, ki bi v prvi vrsti morale posvečati pozornost pospeševanju kmetijstva.

V zvezi z nastalim položajem bi bilo priporočljivo, da se KZ Luša združi s KZ Bukovica, KZ Zalilog pa s KZ Martinj vrh. V obeh primerih bi namreč obojestranski gospodarski interesi v nobenem primeru ne bili okrnjeni — temveč obratno. Problem sposobnih in odgovornih knjigo-

vodij bi bil rešen, v ostalem pa bi se pri povečani gospodarski moči mnogo laže in uspešneje lahko pristopalo k realizaciji različnih in vsestransko koristnih načrtov, kot so n. pr. elektrifikacija gornjega dela Selše doline in podobno.

Združitev KZ Zalilog in Martinj vrh bi bila razen tega neobhodna še zato, ker je povsem nesmiselno, da se obe prizadeti zadruzi pečata z nezadostno razvitimi obrtnimi delavnicami, namesto, da bi se te združile v novo, močno zadrugo podjetje pod streho KZ Martinj vrh. Tako bi se lahko zaposlilo še vsa ostalo delovno silo iz gornjega dela doline.

Na ta način bi bila fluktuacija izključena. Z ustanovitvijo močnega in sodobnega obrata bi se težiče predelave lesa v finalne izdelke z združitvijo glede na obstoječi medzadrugi obrat na Češnjici decentraliziralo. Končno pa bi se na ta način Selško dolino praktično razdelilo na tri delovna središča: Selca, Češnjica - Železniki in zgornji del, s čemer bi bile ustvarjene možnosti, da bi se v gospodarskem oziru še intenzivneje izživljalo tukajšnje delovno ljudstvo, v novostvarjeni komunalni skupnosti.

—ee

Ljudje in dogodki

Revolucija v kitajski modi

Tudi na tem področju normalizacija

Pred dobrim mesecem so v Ljubljani lahko videli predstavo neke več stoletij stare kitajske opere. Seveda so jo gledali samo na platnu, t. j. v filmu, ki ga je prikazal muzej jugoslovanske kinoteke. Nihče tedaj menda ni bil posebno navdušen nad to predstavo, saj je bilo povsem nemogoče razumeti jezik preciznih, komaj zaznavnih delikatnih kretenj, s katerimi so se izražali operni igralci iz obdobja Ming (1368—1644). Razen tega tradicionalne kitajske »opere« niti niso tisto, kar mi razumemo pod tem izrazom. So zanimiva kombinacija cirkuškega artizma.

Toda čeprav večina gledalcev ljubljanske predstave ni bila zadovoljna z vsebino tega umetniškega kuriozuma, so vsi prisotni zavzeto občudovali prekrasne kostume interpretov. Kitajski srednji vek je zares lahko ponosen na svojo odlično oblačilno kulturo, ki tudi najbolj razvajenega umetniškega sladokusca spravi v navdušenje. Kakor so Kitajci včasih prednjačili v doma vseh področjih človeške civilizacije, tako je tudi njihova moda ves čas do imperialističnega obdobja lahko tekmovala z ostalim svetom.

Prvi časniki, ki so po revoluciji obiskali Ljudsko republiko Kitajsko, so med drugim poročali tudi to, da je prebivalstvo na vsem osvobojenem ozemlju oblečeno v sive ali modre, uniformam podobne obleke. To so kasneje potrdile številne fotografije v našem in tujem tisku in tudi naša sindikalna delegacija, ki je letos

prisostvovala prvomajskim proslavam v Pekingu, je vedela povedati, da se je srečevala z ljudmi v modrih ali sivih preprostih hlačah in navadnih mehanikarskih bluzah z visokim ovratnikom. Zvedeli so, da je bila taka obleka obvezna za vse moške in ženske na osvobojenem ozemlju in seveda tudi za vojsko.

Ta ostra mera je pravzaprav razumljiva. V teku dvajsetletne revolucije in zlasti v njeni zadnji fazi, ko je bilo treba velike štednje in skrajnih naporov, revolucionarna oblast res ni smela trošiti denarja za nekaj, kar je bilo takrat videti navaden in nedopusten luksuz.

Zanimivo pa je to, da se je ta navada, ki je bila pred leti neizbežna, nadaljevala tudi po zmagi. Kitajci so sicer res zelo skromni ljudje, toda težko bi bilo prepričati naše bralke, da bi se Kitajke branile nositi lepo, okusno obleko, ki bi poudarjala njihove čare. Pa je vendarle bilo prav tako.

»Čeprav ima doma nekaj zelo lepih pisanih oblek — je v diskusiji o modi, ki jo je pred kratkim organizirala reakcija kitajskega lista »Novi opazovalec«, dejala gospa Ke Jang. — »moja hčerka noče v njih na ulico, ker se boji, kaj bodo na to dejali ljudje.«

»KAJ BODO REKLI LJUDJE«

Če preberemo še nekaj izjav, ki so prav tako padle na omenjenem sestanku, nam ne bo težko razumeti, kako je prišlo do tega. Udeleženci so pri-

»LETALSKI NAPAD« NA KAMNIK

Vse mobilne enote PLZ v Kamniku so imele to nedeljo dopoldne prvo skupno vajo, ki je imela namen, preizkusiti v praksi znanje, pridobljeno zadnji dve leti na tečajih. Vaja se je začela z alarmom, na kar so sledile vaje na trgu Svobode pred gimnazijo. Po »napadu iz zraka« in eksploziji bomb so nastopile sanitetna, veterinarska in reševalna enota ter gasilska ednica.

TEDEN RDEČEGA KRIZA V KAMNIKU

V Tednu Rdečega kriza so Kamničani tekmovali z zbiranjem prispevkov za nabavo

Seja OLO Kranj

Prihodnji torek bo v zgornji dvorani Sindikalnega doma v Kranju skupna seja obeh zborov Okrajnega ljudskega odbora - Kranj. Razpravljali bodo o ureditvi pašnih in drugih pravic koroških kmetov na obmejnih planinah v kranjskem okraju. Razen tega bodo na osnovi poročila o problemih v zvezi s štipendijami, imenovali posebno komisijo za podeljevanje štipendij.

O ureditvi pašnih in drugih pravic koroških kmetov smo v našem listu že poročali. Objavili smo tudi skupni komunik o razgovorih delegacij koroške deželne vlade in Okrajnega ljudskega odbora v Kranju. Delegacija OLO se je mudila v Beljaku pet dni. Torkovi seji bodo predvidoma prisostvovali tudi zastopniki koroških pašnih interesentov ter zastopniki koroške deželne vlade.

avtomobila za prevoz zdravniškega osebja po obsežnem terenu nove kamniške občine. V dvorani kina so predvajali filme o protiletalski zaščiti. Razen zdravstvenih predavanj je bil tudi vpis v nadaljevalni zdravstveni tečaj za žensko mladino. Prijavilo se je okrog 100 udeleženk, kar je razveseljivo število, zlasti če bodo vse vestno obiskovale predavanja.

Ob 10-letnici društva RK v Kamniku je odbor na zadnji seji podelil najzaslužnejšim članom in sindikalnim podružnicam diplome v priznanje za požrtvovalno delo.

DRUŠTVA UČITELJEV IN PROFESORJEV

Okrajni odbor društva profesorjev in predmetnih učiteljev za bivši okoliški ljubljanski okraj je na svoji seji 21. okt. sprejel sklep o likvidaciji in reorganizaciji. Tako bodo poslej delovala društva učiteljev in profesorjev po komunah. Ustanovni občni zbori vseh treh društev za kamniško, domžalsko in menško občino bodo 12. novembra. Kamniško društvo bo šlo preko 100 članov. Kljub tej reorganizaciji pa bo okrajna zveza društev v Ljubljani organizirala aktivne in zborovanja po strokah, da se ohrani povezava med društvi.

JAVNA TELEFONSKA GOVORILNICA V KAMNIKU

Na Titovem trgu v Kamniku je poštna uprava pred delikatno obratovalnico postavila javno telefonsko govornico, ki bo razbremenila govornico v poštnem posloju, v času ko je pošta zaprta, pa bo občinstvu omogočila telefonske razgovore.

Obeta se poživljeno delo Društva prijateljev mladine na Jesenicah

Pred nekaj leti so na Jesenicah ustanovili Društvo prijateljev mladine. Prvo leto je društvo organiziralo ciklus vzgojnih predavanj, ki so imela svoj vpliv na starše in vzgojitelje, čeprav včasih niso bila tako obiskana, kot bi bilo potrebno. Društvo je šepalo, doslej predvsem zaradi tega, ker ni prodrlo dovolj v širino. Starši, nekateri prosvetni in javni delavci, so smatrali, da je delo v tem društvu več ali manj domena nekaterih poklicnih vzgojiteljev in ljudi, ki imajo zanj smisel in vese-

lje. Vendar je le tako, da je vzgoja stvar slehernega državljanca, naj že ima otroke ali ne. Tudi to je res, da vsakdo vzgaja, saj nas zvedave otroške oči opazujejo prav na vsakem koraku.

Videti je, da na Jesenicah počasi le prodira spoznanje, da skrb za mladino ni stvar nekaterih izbranih posameznikov, ampak dolžnost in potreba vsakega razumnega in resnično naprednega človeka. Plod tega spoznanja je razmeroma dobro obiskani občni zbor DPM, na katerem je društvo

stopilo pred ljudi s svojim obširnimi programom. Društvo meni, da bi bilo potrebno na Jesenicah ustanoviti niz vzgojnih ustanov (vzgojno posvetovalnico ipd.), bolj sistematično skrbeti za izvenšolsko zaposlitev mladine, za počitniška letovanja, urediti otroška igrišča ter nov otroški vrtec na Plavžu. Vse te naloge zahtevajo nedvomno mnogo dela in truda in jim bo društvo kos le, če bo stalo v njegovih vrstah dovolj delovnih ljudi, ki jim je pomoč mladini pri srcu.

meščanstvo, da pa to še ne pomeni, da se delovni ljudje po svoji osvoboditvi ne smejo posluževati prednosti, ki jih prej niso bili deležni. Pri tem se tudi sklicujejo na Sovjetsko zvezo, češ da tudi tam ljudje niso uniformirani. Ze ta resnost dokazovanja priča, kako globoko se je v kitajski javnosti zakoreninil »oblačilni predsodek«. Razen tega tudi poudarjajo, kako nerodno je, ko na Kitajsko pridejo na obisk razni tujci in nikakor ne morejo razumeti, zakaj Kitajke isto obleko nosijo doma, na delu, na sprehodu in na koncertu. Uradni člankarji pišejo, da je ta navada grda

katerih se norčujejo iz nesmiselne uniformirane prakse. hkrati pa že razmišljajo, po kateri poti naj krene povojna kitajska moda.

Pred kratkim je bila v Pekingu sklicana konferenca, na kateri so sodelovali: pesnik, nekaj slikarjev, glasbeni kritik, sindikalna funkcionarka, zastopnik mladinske organizacije in dve novinarki iz neke ženske revije. Kot piše kitajska revija »China Reconstructs«, udeleženci niso mogli doseči sporazuma o tem, kakšno modo bi bilo sedaj treba svetovati Kitajkam. Slikar Cang Ting je menil, da bi bilo najbolje svetovati kmetom, naj obdržijo svoja stara oblačila, ki so pač najbolj praktična zato, ker nimajo mnogo šivov (le-ti se lahko razparajo) in so brez gumbov (le-ti se lahko odtrgajo). Za mestne prebivalce, je predlagal, naj modne revije izdelajo praktične kombinacije modernih oblek zahodnega tipa in lepih živopisanih sestavin iz bogatega kitajskega folklorja.

Zivahna razprava je nastala, ko sta predstavnik sindikatov in mladinske organizacije povedali, da sta za oblačilno zahodno obleko. Prisotne sta opozorili, da je tradicionalna kitajska ženska noša zelo neprikladna zaradi dolgih, ozkih halj. Kompromisen predlog je našel iznajdljivi slikar z idejo, naj halja le ostane dolga in ozka. Da bi se pa Kitajke vendarle lahko gibale, je v svojem osnutku ob straneh krila predvidel globoke gube.

O moški modi si doslej na Kitajskem še niso razbijali glave, pa tudi to bo nemara še prišlo na vrsto.

Vsekakor smo veseli, da bi bodo Kitajci odslej po svojem okusu izbirali obleko — brez strahu pred predsodki.

—jž

Karikatura iz šanghajskega časopisa »Hsin Min Van Pao« nosi naslov »Deklica je narisala družinski portret — Aluzija na uniformirano modo.

Iz člankov, ki so jih na temo v zadnjem času objavili razni kitajski časopisi za tujino, je videti, da je današnje kitajsko vodstvo spregledalo, da kitajski revoluciji ne bo pravi nič škodovalo, če se bo znebil lastnih neumnosti. Sklicujejo sestanke in na njih pojasnjujejo, da se je včasih sicer res lepo oblačilo samo

in da brez potrebe potrjuje reakcionarne pravilice o sivem in uniformiranem socializmu.

RAZPRAVE O SMERI

Uradna politika je torej sklenila, da je tudi v modi že prenehal vojni komunizem in da je treba vnesti vedrejših sapic na modno fronto. Časopisi prinašajo karikature, v

Ali naj redimo na Gorenjskem manjši in globokejši tip živine?

Še nekaj vtisov iz Gorenjskega kmetijskega tedna v Naklem

Gorenjska gotovo še nikdar ni imela toliko kmetijskih prireditelj kot v letošnjem letu. Razen obširnejših prireditelj v Cerkljah, Komendi, Skofji Loki in v Bohinju ima vse-kakor največji pomen »Gorenjski kmetijski teden« v Naklem, ki ga je priredila Okrajna zadruga zveza v Kranju, da o raznih manjših zborovanjih živinorejcev (premovanje živine) in o sadjarskih razstavah lokalnega značaja niti ne govorimo.

Prireditelj moramo, da smo pri sodelovanju za pripravo »Gorenjskega kmetijskega tedna« čutili veliko pripravljenost kmetijskih zadrug in strokovnega kadra OOOZ. Uspeh je bil v splošnem zadovoljiv. Na razstavi kmetijskih pridelkov je bilo prikazano, kako je treba gnojiti in obdelovati zemljo in kakšno seme z največjimi uspehi uporabljamo. Dalje se

voja in napredka kmetijstva na Gorenjskem tudi praktična šola za kmetovalce.

Razstava strojev ni prikazala celotnega razvoja mehanizacije kmetijstva, ker je na njej sodelovalo pre malo podjetij, ki stroje izdelujejo ali prodajajo. Mnogo zanimanja je vzbujal kmečki voz z gumijastimi kolesi, ki ga je izdelal »Agroservis« na Laborah, in repoznica na motorni pogon.

Novost na razstavi je bil prikaz sušenja krme na ostevih in prenosljivih kozolcih. Naši klasični kozolci so v primeri s temi zelo draga stvar. Za naše razmere bi posebno ustrezal za sušenje druge košnje detelje, ker so takrat vsi kozolci založeni z žitom in jo zato ne moremo spraviti ob pravem času. So zelo praktični, stroški zanje pa bi bili malenkostni, saj bi jih kmetje pozimi lahko sami izdelali.

Zelo okusno in poučno sta bili urejeni gozdarska in drevničarska razstava. Tu je bilo nazorno prikazano, katere vrste gozdno drevje gojimo pri nas, kako ga vzgajamo in kaj iz njega pridelujemo. Razen nekaj dobrih fotografij, čudovitega primerka sploščenega smrekovega vrha in obsežne zbirke plodov, je bila razstavljena tudi lepa zbirka gozdnih škodljivcev.

Na razstavi živine je prišlo do nesoglasja med strokovnja-

ki glede naše cikaste govede pingavske pasme; ali naj gojimo večji tip živine, opelemnjen z uvoženimi bikli, ali manjši in globokejši tip, s smotrno odbiro naše domače živine? Če bi bili živinorejci o tem nesoglasju oziroma o nameravani smeri reje že prej poučeni, ne bi bilo tako hudo. Tako pa je stvar udarila kot strela z jasnega, ko so videli, da ocenjevalna komisija daje prednost malim kravam bohinjskega izvora. — Nižinski kmetje, ki gojijo večji tip živine, so se čutili močno prizadeti. Spraševali so se, kaj bo sedaj s tisto našo živino, ki so jo do sedaj gojili ob sodelovanju strokovnjakov? — Uvažali so drage bikle, da so z njimi zredili boljše plemo, zdaj pa, ko je potomstva dovolj, je ta živina nenadoma zapostavljena. — Pozneje, na sejmju plemenskih bikov, pa so kupci pokazali, da so za nekoliko večji tip in stvar se končno le ni končala tako hudo. Vseeno pa je bilo na živinorejskem zborovanju mnogo ostre debate in veliko koristnih ugotovitev glede naše živinoreje. Ker imata obe smeri pozitivne strani, bo treba gledati, da se ob tem sodelovanju živinorejskih strokovnjakov in živinorejcev najde čim boljše gospodarske rešitve.

Zupan - Triler

Kulturni tednik Prvi korak Pokrajinskega muzeja v Radovljici

V prostorih radovljiške graščine, ki jih urejajo v muzej, je bila pretekli petek odprta razstava slik poznosrednjeveške noše na Kranjskem. Slike prikazujejo način oblačenja ljudi po stanovski pripadnosti ter načinu in obliki njihovega dela. Tako zasledimo tu vse od noše berača in služabnika, dalje noše krmnikov, krčmarjev, lovcev, trgovcev, vse do najrazkošnejšega oblačila meščanov in plemičev.

Te kopije našega gotskega in renesančnega stenskega slikarstva, so po naročilu Ljubljanskega muzeja izdelali slikarji: Boris Sajovic, Leon Koporec, Marijan Trškar in Vladimir Mokus. Te noše, vse od začetka 15. do 16. stoletja, so iz različnih bližnjih (Suha in Crngrob pri Skofji Loki, Mače nad Preddvorom, Ig pri Ljubljani, Sv. Peter nad Begunjami, Sv. Primož nad Kamnikom itd.) in nekoliko bolj oddaljenih krajev (Muljava, Prilesej pri Gorici, Hrastovlje nad Koprno itd.).

„Svoboda“ Javornik je gostovala na Jesenicah

V nedeljo je gostovala Svoboda Javornik v Mestnem gledališču na Jesenicah z mladinsko spevoigro »Alenka išče sročec«; bila je to njihova 16. predstava. Naštudirali so jo že v minuli sezoni v počastitev Tedna kulture na Javorniku, a jo na željo občinstva igrajo tudi letos. Na Jesenicah so gostovali z njo prvič. Igro je napisala Martina Bidovčeva, uglasil pa jo je Viktor Fabiani. Pravljično v petih dejanjih je v glavnem naštudiral učiteljsko javorniških šol, med tem ko je pevske in glasbene vložke naštudiral Polde Mejač, balet pa Svetlinova. K uspehu je veliko pripomogla v resnici pravljica scena, ki sta jo pripravila Jaka Torkar in Ivan Blažič. Tudi orkestralna spremljava je bila dobra in Fabianova glasba prijetna, žal pa je to pot manjkalo nekaj vidnejših godbenikov. Otroci vrtca, osnovne šole in gimnazije z Javornika, oz. Koroške Bele so se predstavili Jeseničanom prvič in doživeli velik uspeh.

Zanimivo je zlasti primerjanje pestrosti barv glede na kraj in stanovsko pripadnost. Berači enega kraja se v primeri z drugim glede na pestrosti svojega oblačila že nekoliko razlikujejo, čeprav so si v bistvu enaki — z velikimi malhami, strgani in pohabljeni. Večja razlika pa je opazna pri ostalih poklicih — trgovcih, krčmarjih; najbolj pa se razlikujejo noše plemičev in plemkinj. Vse je sicer bogato okrašeno, nakičeno, ženska pokrivala v najrazličnejših barvah in oblikah, vendar so vidne razlike glede na kraj. Izstopajo tudi krmnikovi s svojimi značilnimi marogastimi oblačili in končno nekoliko bolj umirjena ženska in moška ljudska ter mestna noša.

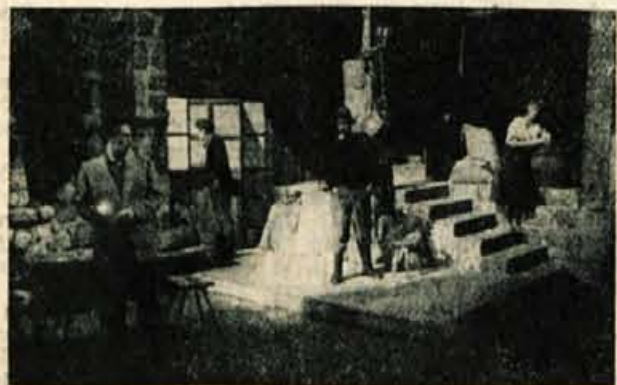
Slabše je ohranjena kopija, ki prikazuje delo meščanov — predenje, prodajo na statvah itd., ter boljše ohranjena ženska plemiška noša iz 16. stoletja s Sv. Katarine nad Branikom.

Razstava bo odprta do 13. novembra in pomeni vsekakor prvi vidnejši uspeh radovljiškega pokrajinskega muzeja.

Za uresničenje sklepov izrednega kongresa prosvetnih društev

V četrtek so se zbrali predsedniki prosvetnih društev iz vse jeseniške občine. V tej občini deluje 11 prosvetnih društev (štiri DPD »Svoboda«, 6 kulturno - prosvetnih društev in eno obrtniško kulturno društvo). Na skupnem posvetu so pretresli programske naloge, ki jih je postavil prosvetnim društvom izredni kongres. Najvažnejša in prva dolžnost v bodočem obdobju bo prav gotovo izobraževanje odraslih. Zato so sklenili, da bodo pri vsakem društvu osnovali izobraževalno sekcijo,

ki naj skrbi za predavanja, tečaje in ki naj priporoča ljudem primerno čtivo ter naj zbira ljudi v interesne krožke (marksistični krožek, kjer naj bi razčiščevali predvsem svetovno nazorska vprašanja, krožek naprednih kmetovalcev, ki naj bi seznanjal kmečke ljudi s kmetijsko proizvodnjo v širšem, socialističnem smislu itd.). Sklenili so tudi, da bodo na sedežu občine osnovali kolektiv predavateljev, s katerim bodo pomagali vaškim društvom.

E. Harris »Molčeca usta« v Mestnem gledališču na Jesenicah

Tudi za leto 1956 „Gospodarski koledar“

Ze nekaj let uporabljajo gospodarske ustanove, gospodarske organizacije in podjetja vseh strok vsakoletni »Gospodarski koledar«. Tudi za leto 1956 bo izšel. V njem bodo pomembni članki prav o vseh gospodarskih strokah. V njem bo objavljen tudi članek tov. Zorana Poliča: »Odkrivanje napak nam omogoča boljše gospodarjenje«, nadalje članki Vladimirja Krivica »Komune in naš nadaljnji gospodarski razvoj«, Srečka Rihtarja »Nekaj misli o tehnični pomoči«, Toneta Klemenčiča »Nova pota v pospeševanju graditve stanovanj«, prof. dr. Stojana Pretnarja »Nekaj gospodarskih pogledov na vprašanja iznajditeljstva«, dr. Lava Cermelja »Ob obletnici londonskega sporazuma«, dr. Julija Felaherja »Koroški Slovenci v letu 1955«, Jožeta Pavličiča »Kazniva dejanja v gospodarstvu«, tov. dr. Marjana Dularja: »O organizaciji dela v podjetjih«, Toneta Klemenčiča »Proizvodnost dela, plače, osebna potrošnja«, Edvarda Pirnata »Drobni problemi v gospodarstvu, ki vidno rastejo« (ta članek je posebno zanimiv in poučen za komercialiste, računovodje in knjigovodje), dr. Marjana Dularja »O varnosti dela« in

Toneta Klemenčiča »Seznam gospodarskih predpisov« itd.

V vsakem »Gospodarskem koledarju« je izšel doslej »Seznam gospodarskih predpisov«. Iz leta v leto je ta seznam izpopolnjen tako, da so »Gospodarski koledarji« trajne vrednosti za vsakogar, ki želi biti poučen o vsem novem v posameznih gospodarskih strokah in o gospodarskih predpisih v kakršnikoli zadevi. V »Gospodarskem koledarju« je mogoče najti pojasnila za vse nejasnosti v našem gospodarstvu. »Gospodarski koledar« poučuje upravne odbore, delavske svete, direktorje in komercialiste, računovodje in knjigovodje ter vse druge, da bi vedeli, kakšni ukrepi, odločbe in odredbe so v skladu z veljavnimi gospodarskimi predpisi.

»Gospodarski koledar 1956« bo tako močno olajšal delo vsem gospodarskim organizacijam, podjetjem in ustanovam, da bodo prav gotovo vsi priznali njegovo koristnost. Brez njega skoraj ne bodo mogli uspešno opravljati svojih gospodarskih dolžnosti.

Izvod »Gospodarskega koledarja 1956« stane 500 din.

Radovljiška občina ima vse pogoje za razvoj turizma

Potrebna je smotrna propaganda, urejen promet in prenočišča

Na zadnjem zboru volivcev v Radovljici, ki je bil lepo obiskan, so med drugim tudi razpravljali o problemih turizma. To vprašanje se danes nujno pojavlja, ker je tesno povezano z gostinstvom. Radovljiški okolji ima v naravnih lepotah tega ozemlja vse pogoje za nadaljnji razcvet, predvsem pa kraji Begunje, Radovljica, Kropa, Kamna gorica, Poljče, Vrba in Lancovo.

Po drugi svetovni vojni je Radovljica glede turizma hudo nazadovala. Zasedbo hotela Grajski dvor, je kraj izgubil največje gostinsko podjetje. V mestu samem je zaradi znatnega povečanja upravnega aparata ter dotoka delavcev, ki niso mogli dobiti na Jesenicah stanovanja — nastala huda stanovanjska stiska. Hišni gospodarji in stanovanjski najemniki se ob letnih sezonah ne utesnjujejo več, ker se boje stalne utesnitve s strani stanovanjske komisije. Tako je ostal kot edini tujski prometni objekt le Slandrov dom s svojimi 60 posteljami. V letu 1952 se je izselila vojska in s tem je bilo pridobljivih večje število sob za nastanitev gostov.

Da se tujski promet v Radovljici spet poživljuje in doseže vsaj predvojni turistični promet — bo nujno potrebno iz-

vesti sledeče ukrepe:

Hotel Grajski dvor naj se v celoti preda svojemu namenu. Izselijo naj se vsi uradi in stranke ter uredi sodoben hotel.

Poživljuje bo treba zanimanje zasebnikov za oddajanje sob s tem, da se za časa sezone utesnijo. Pri tem pa je treba opozoriti stanovanj. komisijo, da bi ne jemala oddajanja tujskih sob, kot povod za utesnitev.

Kopalnice bo treba še povečati z gradnjo drugega bazena, kot je predvideval predvojni načrt. S tem bo možna večkratna izmenjava vode in segrevanje iste.

Posvetiti bo treba čim večjo pažnjo lepoti mesta, posebno v središču ter ureditvi cest, potov in sprehajališč.

Cistoči gostinskih lokalov bo treba posvetiti še več pozornosti kot doslej, prav tako pri-

Običajno posvečamo trgovini in njeni dejavnosti v turistične namene vse premajhno pozornost. O neki skrbi trgovskih podjetij oziroma samostojnih trgovin (tu mislim predvsem na trgovinsko mrežo v naših turističnih krajih na Gorenjskem), da bi svojo dejavnost kar najbolj prilagodila turističnim razmeram, niti ne moremo govoriti. To področje je vse pre malo obdelano.

Nekako v tem smislu je izzvenela tudi razprava o teh problemih na ustanovnem zboru Stalne turistične konference za Gorenjsko.

Ni pretirano če rečemo, da je trgovina ne le odraz določenega življenjskega standarda nekega naroda, temveč v določenem smislu tudi njegove kulturne ravni.

Ni slučaj zgolj z našimi turisti, ki potujejo v inozemstvo, da izrabijo vsako priložnost za ogled trgovin in izložb. Ne, niso samo Slovenci taki! Vsak dan imamo vrsto priložnosti opazovati zlasti na Gorenjskem, kjer je inozemskih turistov vedno dovolj, kako stoje pred izložbami trgovin, kjer ogledujejo in primerjajo cene izdelkov s prejemki, primerjajo naše cene s cenami sorodnih ali enakih izdelkov v njihovi domovini itd.

To niso redki primeri. Ti primeri pa tudi sicer niso nič navadnega. V človeku je nekako že vkoreninjena navada, da brž ko pride v neko tuje mesto ali turistični kraj (seveda s turističnimi pobudami), si predvsem preskrbi prenočišče, nato pa odide takoj na ogled dotičnega kraja. In prve vtise o kraju, področju ali državi, mu dajo v določenem smislu prav trgovine. In morda niti ne v taki meri zgolj razstavljeno blago, kot prav urejenost in aranžma lokalov, izložbenih oken itd. Ne bi bilo morda pretirano reči, da je trgovina resnično neke vrste ogledalo dotične dežele.

Glede približevanja trgovine turistom, oziroma bolje rečeno glede prilagajanja trgovine »turističnemu utripu« kraja ali mesta, ali celo samo neke izletne točke, smo menda doslej storili pri nas malo več kot nič. Ne moremo sicer reči, da niso nekateri v tej smeri že poskušali napraviti korak naprej. Toda ti predlogi so nalezeli razen nekaterih drobnih ukrepov prav pri onih, ki bi morali biti za to najbolj zainteresirani, vse prevečkrat na gluha ušesa.

Novotarije mnogim niso pri srcu. Sicer ne gre v tem oziru na neke novotarije posebne vrste. No, resnici na ljubo, tudi nekateri naši pozitivni predpisi in odloki v določenem smislu hromijo iniciativo za vpeljavo raznih novosti. Navajam kot primer zgolj obratovni čas.

Trgovina ni sama sebi namen. Ona je tu zaradi potrošnikov in ne obratno. Zato je umestno, da se tudi prilagodi njihovim željam. Tako je, lahko rečemo, v ostalih drža-

vah. Tam so n. pr. trgovine odprte toliko časa in takrat (v mislih imam predvsem turistične kraje in mesta), kadar je to potrebno, skratka kadar so turisti v bližini. Pri nas pa se zapirajo ne ozirajo se na to. Ne iridim, da je treba obratovni čas sploh ukiniti, le prilagoditi bi ga kazalo potrebam, zlasti v izrazito turističnih krajih kot so: Bled, Bohinj, Kranjska gora, Radovljica, Jezersko itd. Pri tem pa nalezimo tudi na določene težave. Nastanejo namreč vprašanja, odkod izplačevati nadure uslužbencem, povečano režijo itd.

Teh zaprek se ne bi smeli bati. Saj bi si na ta način tudi promet trgovine neprimereno povečali! — Vse kaže, da se bo treba ponekod privaditi in naučiti dobro prodajati blago in izdelke. V inozemstvu znajo turisti tako izmolziti, da se tega pravzaprav šele zave, ko je že »suh«.

In ne le obratovni čas. Tudi razne trgovine na prometnih, izletniških točkah, skratka povsod tam, kjer so turisti (recimo okrepevalnice ob žičnicah, drobne trgovince ob avtobusnih postajah itd.), bi bilo dobro postaviti, saj bi bile rentabilne. Trgovina mora iti v korak s potrošniki in ne capljati za njimi ali pa celo obratno.

Doslej je trgovina usmerjala svojo turistično dejavnost zgolj s postavljanjem majhnih kioskov in to samo ponekod, v katerih je dobil turist lahko le časopise, morda cigarete in tobak in kvečjemu še kak izdelek (ne posebno ličen in umetniški) domače obrti. Kazalo bi v prihodnje organizirati v taki obliki tudi prodajo kakih drugih izdelkov, karakterističnih za dotični kraj ali področje. Razen seveda stojnic za prodajo sadja, zelenjave in drugih kmetijskih pridelkov ter okrepčil.

To so samo misli! In to še niti urejene.

Problem pa je aktualen. Nič manj sedaj ko smo pred zimsko turistično sezono. In če tudi ne bi mislili že na letošnjo zimo, marveč na prihodnje poletje, je sedaj ravno pravi čas za obravnavo teh problemov in razmišljanje o njih.

Preudarimo o tem problemu!

I. AUSEC

Gospodarske novice iz vse domovine

GOSPODARSKI RAZGOVORI MED JUGOSLAVIJO IN FRANCIJO SO KONČANI

V začetku tega tedna je končal delo francosko - jugoslovanski komite za ekonomsko sodelovanje. Prihodnji sestanek komiteja bo v Beogradu v začetku prihodnjega leta. Namen pariškega sestanka je bil, določiti splošno linijo in lovanje in tehnično pomoč med obema državama.

okvir za ekonomsko sodelovanje JESENSKA SETEV V VOJVODINI

V vseh okrajih Vojvodine sejejo ozimino. V pokrajinski komisiji za setev izjavljajo, da so doslej zasejali blizu 40% predvidene zemlje. S pšenico so zasejali 140.000 ha, tako da morajo zasejati še okrog 300.000 ha.

NOVA NAHAJALIŠČA RUD V BOSNI IN HERCEGOVINI

Zavod za geološka raziskovanja LR BiH je z letošnjimi raziskovalnimi deli odkril mnoga ližišča rud. Tako je odkril v okolici Ljubije, Vareša, Kreševa, Banja Luke in Velike Kladuše ližišča barita, v Borovici in v okolici Vareša ližišča bakra, svinca in srebra ter pri mestu Jadar ližišča železove rude. Prav tako so odkrili velike količine kaolina pri Bosanskem Kobašu na Matajci in asfalt v mnogih krajih Hercegovine, velike rezerve kamene soli v Tuzinji pri Tuzli (nad 20 milijonov ton), cinkove in svinčene rude v okolici Srebrnice (nad 300 tisoč ton). Rezerve premoaga cenijo nad šest milijard ton.

M. S.

500 knjig - bogata zapuščina

Pred desetimi leti so bili predali in knjižne police naših malčkov prazni. Slikanice, otroške in mladinske knjige so bile prava redkost. Zato založba Mladinska knjiga, ki je bila takrat ustanovljena, da bi preskrbela naše vrste, šole in mladino s čitvom, ni imela ravno lahke naloge.

Danes, po desetih letih, pa je Založba napravila že velik del svoje naloge — 500 knjig — in od tega okoli 1/3 izvršnih slovenskih del. Izdala je mladinska dela naših vidnejših ljudi: Zupančiča, Milčinskega, Grudna in v zadnjem času nekaj del Franceta Bevka itd.; razen tega dela, ki govore o narodnoosvobodilni borbi (Vide Brestove, Saša Vuga, Josipa Ribičiča, Vladimira Kavčiča itd.), dalje prevode starejših in sodobnih jugoslovanskih književnikov (Karadžiča, Zmaja, Senoe, Nazorja, Pavčiča itd.) ter dela ostalih svetovnih klasikov (Tolstoj, Gorka, Iijina, Erben, in Capka, Sienkiewicz, Zeromskoga, Dickens, in Swifta, Jack Londona in Twaina, Verne in Georg Sandove, bratov Grimov in Kästnerja itd.). To so v mladinski zbirki le najvidnejša in najbolj poznana imena.

Naša mladinska literatura je v zadnjem času napravila velik korak naprej, čeprav z njenim današnjim nivojem še vedno ne moremo biti zado-

voljni. Važno je, da se zna avtor s svojo vsebino približati bralcu, si ga osvoji in pritegniti, to se pravi, imamo knjige za vse stopnje duhovne dozorelosti in spremljivosti (od slikanic, pravljic, bajk, basni, vse do pesmi, novel, črtic itd.). Nadalje, kar včasih naše malčke še bolj pritegne, knjige so že na pogled privlačne, opremljene z lepimi in otrokovemu duhovnemu razvoju dosegljivimi slikami.

TO POT PA ZA CIBANČKE

Minilo je že nekaj tednov, kar je izšla zbirka otroških pesmic pod naslovom »Pojte, pojte drobne ptice«. Lino Legiša je zbral v tej knjigi pesmi, ki so jih prepevali in pripovedovali že pred stoletji, vendar pa so danes še prav tako zabavne in priljubljene zaradi svoje preprostosti. Tako najdemo v tej zbirki vse od poznanih ljudskih pesmi (Ringaraja, Kovač konja kuje, Barčica po morju plava, Sirota Jerica itd.), dalje pesmi Stritarja, Levstika, vse do Zupančiča, Ketteja, Bevka itd.

Razen tega je knjiga opremljena s prikupnimi in preprostimi in zato toliko bolj učinkovitimi dvobarvnimi litografijami Marije Vogelinkove. Ta slikarka se je s svojimi ilustracijami približala otrokovi misli, njegovi predstavi in jih skušala prikazati čim bolj preprosto, pristno in dostopno otroški domišljiji.

ANDREJ ŠAVLI »BREZEN«
Danes so vse pogostejše literarne oblike, ki govore o življenju živali in rastlin. Za otrokovo domišljijo je to priklupen in lahko dojemljiv način pripovedovanja. Takih del imamo danes že precej; v zadnjem času pa se je med tovrstne avtorje pridružil tudi Andrej Šavli s svojo prvo knjižico »Brezni«.

Avtor je posebil živali — rabe, v bistvu obdržal način račjega življenja in njihove lastnosti, vendar pa jim pridal nekaj svojih značilnosti. Njegove živali govorijo, so zelo radovedne, se borijo za boljše življenjske pogoje z naravo in svojimi nasprotniki. In po prirodni selekciji zmaga pač močnejši, iznajdljivejši in pametnejši. Vendar pri vsem tem opisovanju, ko avtor pripoveduje o rakah in račjih družinah, govori kot dober poznavalec živali, njihovega načina življenja in hkrati se nam pokaže kot psiholog otrokovega sveta. Zato s svojim preprostim pripovedovanjem osvoji vsako mlado srce, o mami njegovo domišljijo in ga popelje tako daleč, da otrok zaživi v račjem svetu, z njim sočustvuje, se bori in veseli.

FRANCE BEVK »TOVARISA«

Ni še dolgo tega, kar so izšle Bevkove knjige: Tatič, Tonček, Lukec in njegov škorec, Grivarjevi otroci, Peter Klepec, Pesterna itd. in že se nam je oglašil z novo mladinsko knjižico — Tovarisa.

Bevkov način pripovedovanja pozna gotovo prav vsak. Realističen je — včasih bi otroci celo raje videli, da bi sem in tja dobilo njegovo delo le bolj pravilno obliko — bombastičnih prizorov ne opisuje rad, saj je vendar v vsakdanjem življenju toliko snovi za pisanje. Nekaj njegovih del je avtobiografskih ali pa zajetih iz spomina — in ta so najboljša. Zelo rad opisuje življenje malih otrok predmestja, katerim pomeni kos

Drobna naveta

Robove debelih tkanin veliko laže zašijemo, če šive pred tem zaznamujemo s koščkom mila.

Cipke in til izgledajo mnogo lepše, ako jih med likanjem od časa do časa poškrpimo z vodo, v kateri se je kuhala riž.

Dopisujte v „Glas Gorenjske“

Filmi, ki jih gledamo

»HČERKA BELLE STARR«

Tudi tokrat se na Divjem Zapadu ne zgodi ničesar novega. Vendar pa ima ta film le nekatere lastnosti, ki jih je treba »poudariti«, ker jih v podobnih kavbojskih filmih doslej nismo srečali ali pa vsaj ne v tolikšni meri kot tokrat: odlikuje ga precej nadpovprečna doza surovosti, brutalnosti in neumnosti. Cela vrsta »prvorazrednih« pretepev — vse v zgoraj omenjenem smislu — v vsaki sceni vsaj po eno truplo, nadalje razni brutalni izpadi itd. Da na koncu filma triumfira pravica je samo običajna banalnost, ki pa splošen vtis samo še poslabša, ne pa popravi.

»UJETO MESTO«

Ko sem v našem glavnem mestu po predstavi tega filma zapuščal kinodvorano, sem slišal enega izmed gledalcev, ki je še ves pod vtisom filma dejal svojemu sosedu: »To je prvi ameriški film po filmu »Državljan Cane« (ta film so predvajali pri nas pred približno šestimi ali sedmimi leti in sodi med največja dela ameriške kinematografije), ki prikazuje današnjo Ameriko v resnični luči, takšno kot dejansko je.« Vendar pa film

le ni tako dober in resnično obtožujoč, kot ga je ocenil ta gledalec in kot ga bo verjetno še marsikdo, ki bo ostal samo pri zunanjem videzu filma in se ne bo poglobil vanj. Kajti dve osnovni napaki, ki jih je storil režiser, prepričata, da film ni tisto, kar bi lahko bil: namreč obožba proti korupciji in proti umazaniam poslom, zgornjih stotisoč v Ameriki.

Mlad novinar hoče v rodoljubnem zanosu odkriti skrivnost dveh umorov. S tem v zvezi pa se mu razkrijejo umazane kupčije nekaterih »višjih«. Zgodba se zelo lepo začne in marsikaj obeta, nato pa kmalu zavije na stranpot, tako da zdri iz presoje družbe v lokalno zadevo nekega mesta in postane na koncu že čisto oseben obračun. Druga pomembna napaka filma pa je v tem, da je režiser vseskozi skušal obdržati dokumentarno obliko prikazovanja, da bi s tem povečal videz resničnosti. S to svojo dokumentarnostjo pa je zgodbo posušil v sama dejstva in je zaradi tega film tudi precej dolgočasen. Tako lahko z gotovostjo trdimo, da ne bo prestrašil in vzbudil vesti zgornjih stotisočev.

DRUŽINSKI POMENKI
Vplivi kolektivnega mnenja na otroka

Starši so nad svojimi »dobro vzgojenimi« otroci čestokrat razočarani, ko ti nenadoma brez vidnega vzroka prenehajo upoštevati njihovo mnenje ali mu celo nasprotujejo. Tisto, kar je bilo do pred kratkim še najbolj odločilno, otroku ni več pomembno, oče in mati pa se vprašujeta zakaj.

To se dogaja navadno v pubertetni dobi. Takrat si otrok zastavlja najrazličnejša vprašanja in jih skuša reševati po svoje. Starši niso več edina avtoriteta, preraste jih otrokovo okolje izven družine. To moramo odrasli razumeti in otroku z razumevanjem pomagati. Vedeti moramo, da je za pubertetnika stališče in mnenje njegovih tovarišev v šoli ali pri delu izredno velikega pomena. Če se stališče staršev ne sklada s stališčem te skupine, lahko pride v fantov življenju med puberteto do takih nasprotij, ki utegnejo povzročiti nepravilno prilagojevanje okolici. Fant v srednji šoli bo tu pa tam šel do skrajnosti, samo da si zagotovi priznanje drugih tovarišev. Izredno občutljiv postane za njihovo mnenje, ne da bi se tega zavedal. Njihovo priznanje mu pomeni tako rekoč vse, zato se tudi čuti manjvrednega in je sovražno razpoložen, če si ga ne zagotovi. Ta pojav ni posledica nedavne izpremembe, ki nastopi

v puberteti, temveč je posledica normalnega razvoja. Pametni starši in učitelji razumejo to. Učitelji, ki hočejo imeti uspeh, bodo to gonilno silo oziroma stremjenje izkoristili. Na spreten način bodo dijake privedli do tega, da bo njihov ideal dober uspeh v šoli.

Vplive skupinskega mnenja lahko pri otrocih v puberteti opažamo na najrazličnejših področjih. Eden od vidnejših je način oblačenja. Da smo si o tem na jasnem, je že dovolj, če opazujemo otroke v pubertetni dobi, na kakor različne načine se oblačijo. Če bi pa fante in dekleta primorali, da se oblačijo na način, ki ne ustreza merilom njihove skupine, ne moremo predvideti najrazličnejšega vedenja, ki utegne biti posledica tega siljenja. Ker se ne zaveda pravega vzroka, lahko ta ali oni otrok postane zadirčen, trmast ali sovražno razpoložen, in to celo v okoliščinah, ki niso v ničemer izjavalne. Učitelj ali starši, ki imajo za to le količkaj razumevanja v takih primerih seveda ne bodo na slepo uporabili kazni, kot se to pogosto napačno dogaja. S tem več škodujemo kot koristimo. Veliko pametneje je, če skušamo najti notranje vzroke in okoliščine po možnosti spremenimo. Ako je vzrok za nesposobnost v prilagojevanju

razlika v oblačenju (to posebno velja za revnejše dijake), je zadeva zelo kočljiva in se je moramo previdno lotiti.

Moda

Topli zimski kostimi iz debellega tweeda so letos priljubljena modna novost

Dela za izboljšanje pevske dejavnosti na Gorenjskem napredujejo

Na eni zadnjih sej je Zveza LPD okraja Kranj imenovala komisijo, ki naj izdela vse predpriprave za organiziranje pevske zveze na Gorenjskem. Ta naj bi delovala v okviru

imenovane zveze in povezovala vse pevske zbornice Svobod in prosvetnih društev Gorenjske. Njena naloga naj bi bila pomagati zborom k izboljšanju njihovega dela in poživiti zbornice, ki so prenehali delovati, ustanavljati nove zbornice in skrbeti z novimi tečaji za dvig kvalitete ravnih zborov ter izučitev novih pevovodij. Ker po osnutku pravil Zveze Svobod in prosvetnih društev Slovenije pevska zveza ne more biti osnovana, se je komisija odločila za organiziranje Pevskega strokovnega sosveta. Komisija je že sestavila osnutek pravilnika imenovanega sosveta in ga predložila Zvezi Svobod in prosvetnih društev okraja Kranj v potrditev. Pričakovati je, da bo Zveza Svobod in prosvetnih društev okr. Kranj osnutek pravilnika pevskega sosveta potrdila, s čemer bo delo pevskih zborov in organizacije novih zborov na Gorenjskem precej lažje in uspešnejše.

GLAS GORENJSKE

Izdaja:
Casopisno, založniško in tiskarsko podjetje
»GORENJSKI TISK«
Kranj, Koroška cesta 6.
Direktor
in odg. urednik:
Slavko Beznik.
Urejuje:
uredniški odbor.
Telef. uredništva in uprave 475 / Tek. rač. pri KB Kranj št. 61-KB-1-2-135 / Izhaja vsako soboto.
Letna naročnina 400 dinarjev
polletna 200 dinarjev
četrtletna 100 dinarjev
Posamezna št. stane 10 din

Tennessee Williams: Steklena menezarija

Ob prvi letošnji premieri v Škofji Loki

Namesto uvoda: nadpovprečna, velika predstava, za diletantski oder nenavadno in nepričakovano, za gledalca nadvse prijetno doživetje; nova, sveža, moderna v izbiri komada, v interpretaciji in sceni; in končno: dostojna proslavitev 25-letnice gledališkega udejstvovanja nosilke glavne vloge Mile Valenčičeve.

O igri Tennessee Williams je predstavnik mlajše generacije ameriških književnikov, ki je zorela in dozorela neposredno pred drugo svetovno vojno. Ze l. 1939 je dobil prvo literarno nagrado za enodejansko »Ameriški blues«, visoko pa je ameriška javnost ocenila tudi njegova ostala dela, zlasti našo dramo.

Naši ljudje na žalost preprosto vidijo Ameriko kot deželo svojih sanj, deželo »non plus ultra«, raj na zemlji — ker jo pač poznajo iz že prav kriminalne serije neokusnih filmov in filmskih revij, ki naj s svojo zlagano romantično in idilično odtrgajo del človeka od razmišljanja o perečih družbenih vprašanjih. Tennessee je pokazal drugačno Ameriko, svet malega človeka, ki se bori za svoj življenjski obstoj, ki se bori za uresničenje svojih idealov, ki so dru-

gačni kot samo visoko razvita tehnika. Menda je avtor bolj kot kdorkoli zadel z dramo tisto, kar Amerikancu kljub visokemu standardu, kljub vsej industrializaciji manjka. Topline ni, duše ni v teh mogočnih, a mrzlosivih jeklenih kolesih, v avtomobilih in če hočete, konzervirani hrani. Ni tiste prijetne domačnosti, tistih drobnih svari, ki bi jih imel človek rad, manjka — če hočete — steklenih igračk — ni tistih duševnih globlin, ki so značilne za evropske severnjake ali za Ruse. Manjka nekaj tistega pristno človeškega, lepega, pesniškega. Zato je pravo gledališko — besedno umetnost zamenjal film (konzervirano gledališče, ki ne more nikdar dati pristnega, pravega »okusa«), lepo knjigo je zamenjal strup, kjer je vse že razrezano, zmleto in do skrajnosti servirano, da ne bo preveč duševnega napora! — jaz pa bi včasih rad trgal meso z zobmi, kako sijajen občutek! — muzeji samevajo, gledališče in oper ni... Menda ni nihče tako kot Tennessee v tej drami zadel in pretresljivo prikazal živega klica v živih ljudeh zoper tisto trgovsko suhoparnost, številke in borzne špekulacije, brezobzirnost v borbi za gmotni uspeh,

lakomno grabežljivost... (Jaz pa bi včasih rad zamenjal za vse bogastvo na svetu nekaj tistih enkratnih, prelepih hipov, ko smo nekje visoko v hribih strmeli v partizanski ogenj in tiho sanjali o svobodi in - o žlici polente; morda nisem sam?). Življenje je več kakor račun, več kot sam denar in industrializacija...

Tom Wingfield je pisatelj nosilec teh spoznanj: »Preselimo se v trideseta leta,« pravi v prologu, »ko so nepregledni srednji razred Amerike vpisali v šolo za slepe. Oči so mu odpovedale ali pa se je on sam odpovedal očem in tako je na vso moč priklupil prste na ognjeno Breilovo abecedo razkrajajočega se gospodarstva.«

»V Španiji je bila tedaj revolucija. Tu pa sta bila takrat samo vpitje in zmašnjava. V Španiji so tedaj bombardirali Guernico. Tu pa so bili takrat delavski nemiri, v sicer mirnih mestih, kakor so Chicago, Cleveland, St. Louis... To je socialno ozadje igre...«

Tom je bil v gimnazijskih letih poet; imenovali so ga Shakespeare... Duši ga suhoparnost trgovske službe, kjer se žrtvuje, da s pičilimi dohodki lahko preživlja svojo v preteklost zasranjano a za

vsakdanjost se borečo mater in prosojno — kot so njene steklene igračke — pohabljenost sestro. Sit je kina, kjer vedno prikazujejo dogodivščine, ki niso resnične. Zeli si samo novih spoznanj, lastnih »dogodivščin«; hrepenenje po vsem lepem in čudovitem ga vleče ven, v svet, kot je vleklo in tudi izvelklo njegovega očeta, ki ni imel drugega kot »čar«, ko ga je Tomova mati vzela, čeprav je imela na razpolago čudovito bogate sinove — plantažnikov! Toma je dušilo to življenje »brez slehernih sprememb in dogodivščin«.

Kakor pa je bila doba »generacije za zaprtimi vrati« polna nejasnih nasprotij in neutoštenih hrepenenj, tako se je nujno morala očitovati v stilu pisateljevega dela. Tako se romantični elementi v delu »You Touch Me« prepletajo z realističnimi magičnimi in celo naturalističnimi (27 Wagens Fullof Cotton). Prav tako v »Stekleni menezariji«, ki je nekaj med gledališčem in filmom. Mnogo je poetičnega, mnogo simboličnega, še več pa kritične stvarnosti in življenjske resničnosti. Mnogo je pristnega gledališkega vzdušja, ko te igralec pritegne pa po

shakespeareo z močjo svoje besede in izraza, še več pa je v sami igri in sceni prav filmskih elementov in pripomočkov. Skratka: moderna tehnika je v veliki meri razgibala pozorišče in dramo samo, ki bi drugače morda izvenela v konvencionalne, »oguljene« okvire.

Ce strnem vse navedeno, si ne morem kaj, da ne bi drama kljub vsej navidezni simbolično-romantičnosti, obujanju spominov, ko je »osvetljava« pičila, sentimentalna in ne-realistična, — označil po odnosu do družbene stvarnosti za izrazito realistično delo, še več: dodal bi jo kot tretjo zgodbo k v lanski sezoni čudovito zaigrani dram (bolje dvema dramama) v Prešernovem gledališču »Glejte, Amerika!« To misel podpira pisatelj sam, ki govori skozi Tomova usta: »Sem živo nasprotje gledaliških čarodejev. Ti ustvarjajo iluzijo pod videzom resnice, jaz pa vam dajem resnice v prijetni obliki iluzije.«

Sedaj bi pričakovali velikih in mogočnih besed o uprizoritvi v Loki. Velike besede pa včasih ne povedo vsega. Umetnost je treba doživeti in občutiti. In če rečem, da je bila uprizoritev v Loki resnično umetniški užitek ne samo zame ampak za vse, sicer bolj maloštevilne gledalce, moremo vsem ustvarjalcem le čestitati in se jim zahvaliti. Mlademu režiserju in scenografu Janku Kreku, igralcem Mill Valen-

čičevi (Amanda Wingfieldova), ki je kot običajno zaigrala z veliko rutino in bogatim repertoarjem čustvenih otenkov, Ireni Leničevi, mladi talentirani igralci, ki je sila zahtevno vlogo hčere Laure Wingfieldove prikazala z velikim posluhom in živestostjo v dušo osamelega, zaradi pohabljenosti vedno bolj vase se zapirajočega dekleta, dokler ni bila res kot »ena izmed lutk njene lastne zbirke, preveč občutljiva in krhka, da bi jo bilo mogoče vzeti s police« ter s poroko uresničiti materine načrte; nadvse prijetno je presenetil Janez Zihel v vlogi Toma, ki je v pojavi, glasno, dikciji in igri pokazal nedvomne igralske kvalitete; močan in prepričljiv je bil zlasti v prizorih z materjo. Ker je istočasno pripovedovalec in igralec, bi bilo morda režiser-sko pametno, da bi na nek način in v maski in v obleki podudril časovno odmaknjenost od pripovedovanja do časa, ko so bili ti spomini resnični. France Goličič kot gospod na obisku Jim O'Connov je lepo dopolnjeval družinski krog. Morda bi v njegovi pojavi želeli več pristno ameriškega, česar zgolj žvečilni gumi in sedanje na tleh ne more pričarati.

Scena je bila domisljena (pomaknjenost verande v dvorano!), efekti z lučjo in glasbo so pomembno prispevali k celotnemu vzdušju igre, zlasti, če upoštevamo njen pretežno simboličen okvir.

Triglav tretji - Mladost peta

Mali oglasi

Prodaj hišo v Kranju, grajeno do podstrehe. — Oblak Angela, Huje 85, Kranj.
 Mlada krava, 8. mesec braja, je naprodaj. — Voklo 31, Senčur.
 Dobro ohranjen radio aparat »Siemens« in nove skorje št. 42—43 ugodno prodam. Dr. Sancin, Jesenice, blok 7.
 Gospodinjko pomočnico k 3-članski družini iščemo. — Nastop službe takoj. Plača po dogovoru. — Ing. Kus Miloš, Poljane nad Šk. Loko.
 Poceni prodaj dobro ohranjen divan. — Rupnik Ema, Kranj, Jezerska 27.
 Elektromotor, 6—10 KS kupim. Pismene ponudbe z opisom poslati na Konjar, Smlednik 42.

Prodaj radio aparat »Tesla« 54 E. — Skofic Jože, Gorenja Sava 18, Kranj.
 Sprejememo v službo absolventa-ko ekonomske šole, lahko začelnik za vodenje knjigovodskih poslov. — »Roleta« - Kranj.
 Poceni prodaj leseno posteljo z žičnato mrežo, ženske kompletne smuči in nekaj slik. Stražišče 72 (pri Vrtnariji).
 Prodaj dobro ohranjeno spalnico za 20.000 dinarjev. — Hafner, Kranj, Zlato polje 5.
 Naprodaj peč »Zephir« s 6 luknjami. Ing. Hočevar, Bled.
 Obveščamo gospodarske organizacije, da imamo naprodaj nekaj rabljenih navadnih miz. Interesenti naj se zgledajo v upravi podjetja do 15. nov. 1955. — Gorenjska oblačilnica, Kranj.

strokovni tečaji. Poučevalo se bo angleščino, francoščino, nemščino, strojepisje in stenografijo. Prijave sprejema uprava strokovnega šolstva Železarne Jesenice — Ljudska univerza Jesenice.
Gledališče
Prešernovo gledališče Kranj
 Nedelja, 8. novembra ob 18. in 20. uri — gostovanje v MG v Ljubljani — William Inge: »Piknik«. — Izven.
 Sobota, 12. novembra ob 18. in 20. uri — gostovanje v Cerkalah pri Kranju — Bratko Kreft: »Celjski grofje«. — Ob 16. uri zaključena predstava za gimnazije in višje razrede osnovnih šol. — Ob 20. uri Izven.
 Nedelja, 13. novembra ob 18. uri — Izven in za podeželje — B. Kreft: »Celjski grofje«.

MLADOST : TABOR 0:0
 To sta mesti, ki jih imata kranjski enajstorici po zadnjih nedeljskih srečanjih. Nogometiški Mladosti so gostovali v Sežani, kjer so se srečali z enajstorico Tabora. Kot nogometiški Triglav proti istemu nasprotniku so se morali tu-

di oni zadovoljiti z neodločenim rezultatom, vendar s to razliko, da med tekmo ni nobeno moštvo doseglo gola.
TRIGLAV : IZOLA 3:0 p. f.
 Njihovi kolegi — nogometiški NK »Triglav« pa so osvojili obe točki brez igre, ker mo-

štvo Izole ni nastopilo. Grajati pa moramo dejstvo, da gostje Kranjčanov niso obvestili, da ne bodo prišli. Prav gotovo je tako postopanje neodgovorno in nešportno.
 Namesto prvenstvene tekme pa sta se pomerili enajstorici Triglava in garnizona JLA iz Kranja Moštvo NK Triglav je odločilo srečanje z visokim rezultatom 6:1 (2:0) v svojo korist, čeprav njihov nasprotnik ni bil tako slab kot kaže rezultat. Nekateri posamezniki iz moštva garnizona so bili prav dobri, vendar pa se jim je poznalo, da moštvo ni vigrano, kar je tudi glavni vzrok tolikšnega poraza. Tekmo je zadovoljivo vodil sodnik Viktor Fajon iz Ljubljane.

Strelci z Visokega so dobili svoje strelišče

Pred kratkim je obhajala strelska družina »Sajevic Alojz - Kokra« z Visokega 5-letnico svojega obstoja. Ob tej priliki je bil na Visokem tudi zanimiv strelski troboj in istočasno otvoritev novega strelišča, ki so ga člani strelske družine zgradili s prostovoljnimi delom. Slavnostne otvoritve so se udeležili številni strelci iz Predoselj, Preddvora, Velesovega in Čirč. Pridružitve pa se je udeležil tudi zastopnik SZDL komune Kranj in predsednik Okrajnega strelskega odbora Kranj, Rajko Mali.

Preddvora s 105 krogi pred Radom Carmanom iz Predoselj z 98 krogi.

Vrstni red pri pionirjih je bil naslednji: 1. »Mrak Franc« 404 kroge, 2. »Tugo« Preddvor 374 krogov, 3. »Sajovic Alojz - Kokra« 277 krogov. Milan Sekne z Visokega pa je bil med pionirji najboljši strelci in je dosegel 108 krogov.

Najboljša ekipa je prejela v trajno last lep pokal, ostale ekipe in posamezniki pa so dobili diplome.

V nedeljo pa se bosta na igrišču Mladosti srečali obe enajstorici iz Kranja. Prav gotovo bo ta tekma zelo zanimiva in morda tudi precej razburljiva, saj sta obe moštvi po dosedaj odigranih tekmah na vrhu ljubljanske - primorske nogometne lige.

Kino

Kino »Storžič«, Kranj predvaja 4. in 5. novembra amer. film »Belle Starsova hčerka«, ob 16., 18. in 20. uri. V glavnih vlogah: Džorž Mongomeri, Rod Kameron in Rut Roman.
 V soboto, 5. novembra ob 22. uri premiera ameriškega filma »Ujeto mesto«. — Prodaja vstopnic od 15. ure dalje.
 6. nov. ob 8.30 in ob 14. uri švedski film »Dobri vojak Bum«, ob 10.15 uri amer. film »Ujeto mesto«, ob 16. in 18. uri amer. film »Belle Starsova hčerka«, ob 20. uri premiera amer. barv. filma »Po čim je glava«. Amer. film bo predvajan na wide screen sistem.
 7. in 8. novembra ameriški film »Ujeto mesto« ob 18. in 20. uri, predstava ob 16. uri odpade.

Poziv!
 Vse stranke obveščamo, da je podjetje »Fotoservis« v Kranju prenehalo poslovati z dnem 1. XI. 1955.
 Izgotovljene slike bomo izdajali strankam samo še v soboto, 5. novembra od 8. do 17. ure, v ponedeljek, 7. novembra od 8. do 15. ure in v soboto, 12. novembra od 8. do 16. ure.
 Za vse preostale slike ne prevzame podjetje nobene odgovornosti.
 Podjetje »Fotoservis«, Kranj - Partizanska 4

Poziv upnikom in dolžnikom
 Ker je po sklepu Občinskega ljudskega odbora v Kranju z dne 28. 10. 1955 prenehalo poslovati podjetje »Fotoservis«, vabimo vse upnike, da v roku 14 dni predložijo svoje terjatve — in dolžnike, da v tem roku poravnajo svoje obveznosti.
 Po tem roku se upnikov ne bo več upoštevalo, dolžnike pa se bo izterjalo preko sodišča.
 Podjetje »Fotoservis«, Kranj, Partizanska 4

Obvestilo. S 6. novembrom prične v okviru Ljudske univerze Jesenice jezikovni in

Radio Ljubljana

Poročila poslušajte vsak dan ob 5.05, 6.00, 12.30, 15., 17., 19.30 in 22. uri. Oddajo »Zelena ste — poslušajte« ob nedeljah ob 15.15 uri, ob delavniških pa ob 14.35. Kmetijski nasveti in Kmetijska univerza vsak delavnik ob 13. uri.
Nedelja, 6. novembra: 8.00 O športu in športnikih: Letošnja smučarska sezona. 10.00 Družinski pogovori. 11.15 Oddaja za Beneške Slovence. 12.00 Pogovor s poslušalci. 13.30 Pol ure za našo vas. 21.00 Kulturni razgledi.
Ponedeljek, 7. novembra: 11.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — M. Bartenjev (po K. Ewaldu): Kako so se spreminjale pokrajine. 15.30 Se pomnite, tovariši? 15.45 »Hej brigade!... (spored partizanskih pesmi). 16.00 Zdravstveni nasveti. 20.00 Kulturni pregled. 22.15 Naši ansambli v plesnem ritmu.
Torek, 8. novembra: 11.45 Cicibanom — dober dan! (E. Peroci: V mestni šivalnici). 12.30 Kmečka univerza — Prof. Priol: Delo inštituta za sadjarstvo v desetih povojnih letih. 13.30 50 minut z jugoslovanskimi orkestri lahke zabave in filmske glasbe. 14.20 Pionirski kotiček. 18.00 Zunanepolitični feljton: Sodelovanje socialističnih sil v svetu. 18.30 Športni tednik. 19.00 Radijski dnevnik.
Sreda, 9. novembra: 7.10 Zabavne melodije. 12.40 Virtuozne violinske skladbe izva-

ja violinist Isaac Stern. 13.30 V pesmi in plesu po Jugoslaviji. 16.00 Družinski pogovori. 18.00 Iz naših kolektivov. 20.00 Richard Strauss: Saloma, glasbeno drama v 1 dejanju.
Četrtek, 10. novembra: 7.00 Igrata ansambla Češka godba in kvartet Frank. 11.15 V lahki glasbi iz dežele v deželo. 12.00 Opoldanski operni koncert. 14.25 Ljudsko-prosvetni obzornik. 15.15 Hammond — orgle v ritmu. 15.30 Iz mladinske književnosti: Dve zgodbi dveh mladih piscev. 16.00 Gospodinjki omnibus. 16.10 Glasbene uganke. 18.00 Domače aktualnosti. 20.00 Mladinska oddaja. 20.20 »Četrtek večer« domačih pesmi in naprevov.
Petek, 11. novembra: 11.45 Cicibanom — dober dan! (M. Kitek: Skratec Zgagac). 12.00 Prekmurske narodne v priredbi Danijela Gruma, poje Mariborski komorni zbor pod v. Rajka Sikoška. 13.30 Odlomki iz znanih oper. 14.25 Zanimivosti iz znanosti in tehnike. 15.30 Utrinki iz literature — Stevan Sremac: Kramljanje ob polomljeni uri. 15.45 Slovenske narodne in umetne pesmi poje Vokalni kvartet Vrhnika. 16.00 Modni kotiček. 18.00 Ljudje med seboj. 21.00 Mednarodna radijska univerza.
Sobota, 12. novembra: 6.35 Mali glasbeni mozak. 11.15 Domače naprave izvajajo Miro Gregorin in Štirje flosarji. 12.30 Kmečka univerza — Ing. Sušin: Opis tipov tal. 14.20 Pionirski kotiček. 16.00 Novi filmi. 18.35 Jezikovni pogovori. 20.00 Veseli večer.

Nepričakovano - 1:8 (0:3)

Repr. Gorenjske nogometne podzveze se je preteklo nedeljo pomerila v Celju z odgovarjajočo enajstorico Celjske nogometne podzveze. Enajstorica z Gorenjske je doživela v tem srečanju nepričakovano visok poraz. Zmaga domačinov je sicer zaslužena, vendar je razlika v golih previsoko izražena v njihovo korist.

V prvem polčasu so bili gostje enakovereden nasprotnik, če ne morda celo boljši in bi z večjo spretnostjo napadalcev lahko kljub slabi obrambi odločili ta del igre v svojo korist. Tudi v drugem polčasu so imeli Gorenjci več zrelih priložnosti, da bi dosegli gol, na žalost pa jih niso znali izkoristiti. Kljub temu, da je vratar Volarič z Jesenic prejel 8 golov, je bil najboljši igralec na igrišču in ima precej zaslug, da Gorenjci niso doživeli še težjega poraza.

Spored GNP

ZA 6. NOVEMBER 1955
 Na Jesenicah ob 14.30 uri Jesenice: Prešeren, službujoči Brejce.
 V Medvodah ob 14. uri Medvode: Triglav B, služb. Robinje.
 V Stražišču igrišče Mladosti ob 10. uri Mladost B: Tržič, služb. Jerkič.
 V Skofji Loki igrišče Ločana ob 10. uri Ločan: Bohinj, služb. Marušič.
ZA 13. NOVEMBER 1955
 v Tržiču, igrišče Tržiča: ob 14. uri Tržič: Ločan; službujoči Dobrin Jakob.
 v Kranju, igrišče Triglava: ob 14. uri Triglav B: Mladost B; službujočega določil NK Triglav.
 v Lescah, igrišče Prešerna: ob 14. uri Prešeren: Medvode; službujoči Vovk.
 v Senčurju pri Kranju: ob 14. uri Svoboda: Jesenice; službujoči Erzini.
 Vse NK in nogometne sekcije obveščamo, da NK »Bled« ne tekmuje več v prvenstvu GNP in so klubi, ki bi morali po razporedu igrati z njim, prosti.

Visok poraz rokometašev

Rokometiški SD »Mladost« so preteklo nedeljo gostovali v Ljubljani in se v prvenstveni tekmi srečali z Odredom. Ljublančani so z mnogo boljše igro zasluženo premagali goste z visokim rezultatom 19:7 (11:4). Kranjčani so bili v začetku tekme še precej enakovredni nasprotnik, kma-

lu pa so popustili, kar so napadalcu Odreda spretno izkoristili. Omeniti pa moramo še precej hladno vreme, saj je bila temperatura zraka -1°C, kar je prav gotovo zelo vplivalo na potek igre.

Lestvica moške republiške rokometne lige po šestem kolu je takale:

Svoboda — Ljubljana	6	6	0	0	107:40	12
Odred — Ljubljana	6	5	0	1	114:43	10
Rudar — Trbovlje	6	5	0	1	76:31	10
Celje	6	4	0	2	88:62	8
»Partizan« Črnomelj	6	4	0	2	57:44	8
Krim — Ljubljana	6	3	0	3	57:72	6
Maribor	6	2	0	4	55:73	4
Mladost — Kranj	6	1	0	5	58:83	2
Drava — Ptuj	6	0	0	6	25:88	0
Fužinar — Ravne	6	0	0	6	25:116	0

Prvi nastop pionirjev - rokometašev

Minulo nedeljo je bilo v Ljubljani podzvezno prvenstvo pionirjev v malem roketu. Tega prvenstva se je udeležilo 6 moštev, med njimi tudi pionirji SD »Mladost«. To je bil prvi nastop mladih Kranjčanov, saj se do tega dne še sploh niso pomerili s katerim koli drugim moštvom. Prav zaradi tega pa od njih nihče ni pričakoval kakega uspeha in zato tudi ne smemo reči, da je zadnje mesto zanje neuspeh. Tekmovali so z mnogo boljšimi ekipami, ki so že dalj časa vigrane in kjer tudi vsak posameznik zelo dobro obvlada žogo. Vsekakor pa

so se kranjski pionirji na tem delu prvenstva marsikaj naučili in lahko upamo, da bodo v drugem delu prvenstva trši oreh vsakemu nasprotniku, saj bi že to pot z malo več sreče lahko dosegli vsaj kakšno točko. Tako pa so vsa srečanja izgubili in sicer proti Svobodni iz Ljubljane z 1:13, Odredu 0:8, Proletarcu iz Zagorja 0:5, Krimu iz Ljubljane 1:11 in Papirničarju iz Vevč z 2:3.

Prireditve kamniških motoristov

Kamniško Avtomoto društvo je vsa leta po vojni s prirejanjem motoristih dirk in drugih prireditev nenavadno dvignilo zanimanje za to vrsto športa in nekateri njegovi čla-

ni so dosegli pomembne uspehe na mnogih dirkah doma in v inozemstvu. Ze napovedano ocenjevalno vožnjo je moralo preloziti na to nedeljo. Za prireditve je vladalo veliko zanimanje med tekmovalci in med občinstvom. Startalo je 30 tekmovalcev iz Kamnika, Domžal, Ljubljane in Cerkelj z enominutnim presledkom. Prvo mesto je dosegel Janez Kermavner iz Črnuče, ki je dobil samo eno kazensko točko. Sledili so Ciril Komotar iz Blagovice 21,7, potem pa do 10. mesta kamniški tekmovalci. Prvih deset tekmovalcev je prejele lepe praktične nagrade.

Napredek nogometa v Kamniku

Nogomet v Kamniku vse do zadnjega ni napredoval uspešno. V zadnjem tekmovalstvu pa so kamniški nogometiški zabeležili vrsto uspehov. V drugem razredu ljubljanske skupine so v konkurenci premagali Jadran s 5:1, obe moštvi »Tabora« iz Ihana pa z 9:1 ter zasedli prvo mesto. Tako se bodo zdaj pomaknili v prvi razred in kamniško občinstvo, ki v čedalje večjem številu poseča nogometno igrišče, bo v prihodnji prvenstveni sezoni imelo priliko videti vrsto zanimivih tekem.

Oglašujte v »Glasu Gorenjske«

Koliko živalskih vrst je na zemlji?

Gibanje prebivalstva v Kranju

Rojstva: Angela Tršan, trg. pomočnica iz Kranja rodila dekca; Bogdana Pretnar, absolvent TSS iz Podnarta, rodila deklico; Milka Pogorelec, gospodinja iz Kranja, rodila deklico; Meira Bajrič, gospodinja iz Zagreba, rodila deklico; Marija Blažič, skladiščnica iz Kranja, rodila dekca.
 Umrli so: Melita Glač, roj. 21. 10. 1955 v Kranju, hči usl., umrla dne 22. 10. 1955; Tatjana Glač, roj. 21. 10. 1955 v Kranju, hči uslužbenca, umrla 21. 10. 1955; Franciška Kosiša, roj. Hribar, roj. 1. 3. 1882, gospodinja, umrla dne 28. 10. 1955 v Kranju.
 Poročili so se: Janez Nartnik, kurjač in Franciška Kunc, tov. delavka; Janez Brezar, mizar in Marija Lindemann, tov. delavka; Ferdinand Vidic, tehnični risar in Emilija Hvala, kuh. pomočnica; Tomaž Gabrovšek, čevljar in Veronika Sitar, uslužbenka; St. Polanc, strugar in Pavla Zagar, šivilja; Alojzij Gantar, avtomehaničnik in Matilda Tavčar, trg. pomočnica; Anton Novak, valjavec in Ljudmila Zagmajster, tov. delavka.

Točnega števila živalskih vrst na zemlji zaenkrat še ni mogoče podati. Doslej ljudje poznajo približno 1,100.000 vrst različnih živali. Znanstveniki domnevajo, da je vsega skupaj od okoli 3 do 10 milijonov različnih živali. Večina žuželk doslej še ni raziskana. V Sr. Evropi živi okoli 50.000 živalskih vrst. V večini so žuželke, ki jih je okoli 28.000 vrst. Crvov je v Srednji Evropi 3.500 vrst, enocelčnih bitij 3.300 vrst, pajkovec 2.300 vrst, vretenčarjev pa le 750 vrst. V srednjeevropskih vodah je okoli 6.000 živalskih vrst, večinoma žuželk, črvov in enocelčnih bitij.
 Koliko živali živi neki na vsej zemeljski površini? Ruski raziskovalec V. Mackey je izračunal, da je na zemlji ca. 2.500 milijard ton rastlinskih snovi in le eno milijardo ton živali. Razmerje med živalstvom in rastlinstvom je torej 1:2500.

Vse človeštvo tehtaja največ 150 milijonov ton, torej sedemkrat manj kot živalstvo. En sam roj kobilic ali vlak slaničnikov lahko tehtaja mnogo milijonov ton.
 V pretežni večini so mikroskopsko majhna bitja, ki jih s prostim očesom nikoli ne vidimo, a jih je lahko v enem samem gramu drobne prsti kar 2 milijardi. Njih števila niti približno ni mogoče oceniti, zato so znanstveniki izdelali verjetnostni račun. Če upoštevamo, da tehtajo posamezna mikroskopsko majhna bitja tisočinko grama, bi se dalo izračunati, da živi na zemlji trilijon živali, velikih in majhnih. Nekateri znanstveniki so mnenja, da je to število še znatno prenikno.
 Če bi bil zgornji račun vsaj približno točen, potem pride na enega samega človeka 500 milijonov predstavnikov živalskega sveta, kar je jasen dokaz, da smo ljudje na zemlji v precejšnji manjšini.

PREPREČUJMO ALKOHOLIZEM

Ali že veste, da...

Alkohol slabi organizem, kvarno deluje na živčevje, povzročja kriminal in ogroža socialno stanje

Danes alkoholizem ni več samo problem Jugoslavije temveč je problem vse Evrope. Vse države se zavedajo nevarnih posledic alkoholizma in se borijo proti njemu; nekatere že z uspehi, pri drugih pa teh še ni opaziti kot n. pr. v Franciji in Jugoslaviji. Proti alkoholizmu pa se ne smemo boriti samo deklarativno ampak moramo nastopiti proti njemu z določenimi ukrepi. Vedeti moramo, da posledice alkoholizma niso ravno majhne, ugotovljeno je, da je v Jugoslaviji 150.000 kroničnih alkoholikov in 400.000 takih, ki uživajo alkohol večkrat v manjših količinah.

Od celotne proizvodnje alkoholnih pijač je bilo izvozeno v inozemstvo prav malo, tako da je ostalo doma preko 750 milijonov litrov vina in žganja. Pri tej statistiki pa niso vračunani niti drobni proizvajalci, ki proizvajajo alkoholne pijače le za domačo uporabo. Povprečna proizvodnja sliv na leto znaša pri nas 50.000 in grozdja 77.000 vagonov. Od tega je uporabljeno na leto okoli 36.000 vagonov sliv za žganje in se tako samo ena tretjina uporablja za vkuhanje, marmelado in sušenje. Od 77 tisoč vagonov grozdja je predelanih v vino kar 68.750 vagonov in samo 8.250 vagonov

potrošenega v dnevni uporabi in prodanega v inozemstvo. Iz teh števil je razvidno, da je ves naš pridelek sliv in grozdja usmerjen prvenstveno v predelavo za alkoholne pijače. Če bi te količine spremenili v dinarje, bi samo v Sloveniji v letu 1954 prišli na fantastične vsote — alkoholnih pijač je bilo prodanih za 1.210.675.000 dinarjev. To je seveda samo okrogla vsota prodanega alkohola, kajti potrošnja je neprijetno večja, ker sem niso vračunani individualni proizvajalci. Ugotovljeno je tudi, da je število gostin v vseh republikah danes 8 krat večje kot

je bilo 1946; čudno da pa za čitalnice in druge kulturne ustanove vedno primanjkuje prostora! Razen tega povzročja alkohol v našem gospodarstvu precej materialne škode. Statistično je dognano, da je okoli 50% nesreč pri delu in okoli 57% prometnih nesreč prav zaradi alkohola. V neki tovarni v Sarajevu se je število nesrečnih slučajev v preteklem letu pri delavcih zmanjšalo od 13 na 3 odstotke po prepovedi alkoholnih pijač v tovarniški kantini. Če pri prodaji alkohola gledamo na gospodarsko stran, se moramo zavedati, da alkoholizem zmanjšuje tudi delovno sposobnost naših ljudi, da povzročja nesreče, obolenja itd. Vse to vpliva na zvišanje izdatkov za socialno zavarovanje. Ljubljanska bolnišnica za umobolne je v 4 letih registrirala okoli 500 duševno bolnih zaradi prekomernega uživanja alkohola.

Razen tega, da alkoholizem razbija človeške odnose, razbija tudi odnose v družini, povzročja socialno bedo, moralni propad, vpliva nepravilno in škodljivo na vzgojo otrok. Dalje alkoholizem povzročja gospodarski kriminal, prostitucijo, neracionalno potrošnjo, vpliva na prehrano, vodi k moralnemu in socialnemu propadu itd. Zato je alkoholizem najbolj nevaren sovražnik človeške družbe, napredka in socialistične graditve. Zaradi tega ga moramo kljub trenutnemu »proffitarstvu« preprečevati in zatirati.

To predpisuje tudi zakon in treba mu bo prav v tem oziru posvečati večjo pažnjo. Organi javne oblasti ne smejo tolerirati pijančevanja in nemoralno ponašanje alkoholikov na javnih mestih, temveč morajo za vse te pojave delati po predpisanih zakonih. Alkoholizem je torej socialnega in psihološkega razvoja, zato se moramo proti njemu boriti ekonomsko in moralno; v veliki meri pa je alkoholizem tudi slaba tradicionalna navada. Našo industrijo bo treba vse bolj usmeriti v izdelovanje brezalkoholnih pijač, nuditi jim moramo zdravega razvedrila, ne da bi veselje ustvaril šele alkohol.

J. J.

Zmagovalec Mount Everesta na Južnem tečaju

Prav malo so nam še poznane širne pokrajine okrog južnega zemeljskega tečaja, ki po približnih cenitvah pokrivajo površino kot jo obsegata Evropa in Avstralija skupaj. Človek pozna le nekaj delov obale in pot do Južnega pola, ki sta jo utrla v večni sneg raziskovalca Antarktike Amundsen in Scott.

Vsa vkleknjena v led in sneg skriva dežela v svojih nedrih mnoge dragocene rudnine, ima pomembno strateško lego ter posreden vpliv na klimo vse zemeljske oble. Zato je razumljivo, da se prav vse države, njene najbližje sosede, potegujejo za prvenstvo na belem kontinentu.

V vrsti številnih dosedanjih ekspedicij bo prav gotovo med največjimi odprava Britanske skupnosti narodov, ki bo odšla na pot prihodnjega meseca pod vodstvom dr. Viviana Fuchsa in znamenitega himalajskega alpinista Sira Edmunda Hillaryja. Ekspedicija ima namen zbrsati z antarktičnih zemljevidov kar največ belih lis, pa tudi raziskovati gore, študirati geologijo, opravljati meteorološke preiskave in meriti debelino ledenih odeje.

Del ekspedicije, ki jo vodi dr. Fuchs, bo letošnjo zimo zgradil bazo v Weddellovem morju (glej karto). Prihodnje leto pa bodo potovali čez kontinent proti tečaju, kjer naj bi se srečali s Hillaryjevo skupino. Člani tega dela odprave bodo prišli iz Nove Zelandije, v Rossovem morju pa bodo zgradili letalsko bazo, od koder bodo oskrbovali Fuchsovo skupino. Za gradnjo različnih baz bo ekspedicija potrebovala približno eno leto, ves kontinent pa bo verjetno prešla v štirih mesecih. Dr. Fuchs me-

ni, da bo pot precej naporna in da bo njena dolžina znašala 2000 milj (3200 km).

Za razgledovanje in raziskavanje bosta obe skupini uporabili letala, opremljena s smučmi. Odprava z Weddellovega morja bo vozila s seboj največ mehaničnih vozil in le

Antarktika

nekaj psov za slabše terene. Raziskovalci z Rusovega morja bodo pa odvisni samo od pasje vprege, ker je njihov del poti precej težji. Prodirali bodo po popolnoma neznanu pokrajini in morda bodo morali preiti zadnjih 100 milj celo peš.

Član odprave David Stratton si je v radijski oddaji BBC takole zamislil pot ekspedicije: »Grahamova dežela ima alpsko topografijo s strmimi ledenimi pečnami, ledeniki in skalnimi gorskimi vr-

hovi. Pokrajina okoli Weddellovega morja pa bo precej drugačna, ker je njegova obala pokrita z ledenim shelfom. To se pravi, z ledenimi pečnami, ki se dvigajo sedem do trideset metrov nad gladko površino ledene mase. Vemo, da leži v osrčju dežele eno ali

dvoje samotnih gorovij. Tam se verjetno tudi raztezajo prostrane ledene planote, obzorje pa kaže prav malo reliefa, razen valovitih sipin, ki jih nanesejo ostri vetrovi. Rad bi vam opisal čudovito barvitost Antarktike. Čeprav je obzorje ena sama belina, seva nebo tako čudovite pastelne nianse, kakršnih ne more ujeti nobena kamera.«

Člani ekspedicije bodo posneli celotno pot po Antarktiki na barvni filmski trak. J. K.

Z delom je treba čimprej pričeti, čeprav bo precej težko. Nekateri menijo, da se v tej smeri uspehov ne da doseči, vendar je ta pot povsem zgrešena, saj je človeštvo rešilo že mnogo težje naloge. Pametno bi bilo ustanoviti v Sloveniji protialkoholno društvo. V Srbiji imajo namreč že 50, v Hrvaški 64 in v Črni gori 35 protialkoholnih društev; v Sloveniji in Bosni, kjer je alkoholizem najbolj razširjen, pa teh društev še nimamo. V biltenih hrvaškega protialkoholnega društva lahko beremo, kako se mora pravilno pristopiti k temu problemu. Ne smemo se predati nekemu pretrpanemu optimizmu niti pesimizmu temveč moramo pojave alkoholizma proučevati znanstveno na realistični osnovi.

V nekaterih primerih nas položaj nujno sili k strogim ukrepom. Prepoved točenja alkoholnih pijač je pri nas za sedaj še nemogoča, čeprav bi verjetno mnogo koristila. Lahko pa preprečimo, da se bodo pijače točile po podjetjih in ustanovah, prav tako tudi ne mladoletnim in pijanim ose-

ZANIMIVOSTI

KINEMATOGRAFSKI SEDEŽI

Pred nedavnim so objavili statistiko, ki pripoveduje o številu kinematografov in sedežev v njih po vsem svetu. Razumljivo je, da ta statistika poleg vse natančnosti ne more biti popolna. Kljub temu pa so statistiki dognali, da lahko na svetu gleda filmske predstave istočasno 43 milijonov ljudi.

ZARADI LAKOTE SO POSTALI PRITLIKAVCI

Antropološka ekspedicija je na meji med Venezuelo in Columbijo našla pritlikavo pleme Yupa. Največji moški v tem plemenu dosežejo komaj 140 centimetrov višine. Strokovnjaki so ugotovili, da to niso rasni Pigmejci, temveč Indijanci, ki so skozi stoletja živeli v izredno težkih pogojih in zaradi slabe hrane postali pritlikavci.

ENERGIJA, KI JO IMA EN KILOGRAM URANA

1 kg urana lahko proizvede isto količino energije kakor 2 in pol milijona kilogramov premoga. Ista količina te dragocene prvine lahko zalaga z električnim tokom 12.000 let nepretrgoma eno žarnico, mesec in pol pa lahko razsvetljuje in greje mesto s 100.000 prebivalci. Lahko pa vleče tudi običajni vlak 110.000 km, kar predstavlja skoraj trikratno pot okoli sveta.

KAKO JE PO ZADNJIH PODATKIH PORAZDELJE NO PREBIVALSTVO SVETA?

Po zadnjih podatkih iz leta 1954 živi na svetu 2 milijardi 493 milijonov ljudi, in sicer: v Afriki 216 milijonov, v Sev. Ameriki 233 milijonov, v Juž. Ameriki 121 milijonov 1000 tisoč, v Aziji (brez SSSR) 1 milijarda 323 milijonov, v Evropi 406 milijonov 500 tisoč in na Oceaniji 14 milijonov 200 tisoč.

KOLIKO POŽRE SLON?

Kadar potujemo v kako večje mesto, si med drugim ogledamo tudi živalski vrt, seveda če se v tem mestu nahaja. Tam vidimo slone in pri tem niti ne pomislimo, koliko ti sloni požro. En slon požre dnevno 60 kg sena, 18 kg zelenjave in starega kruha namočenega v vodi ter popije tudi do 150 litrov vode. To vsekakor ni malo.

VLADA, KI IMA 63 MINISTROV

Da ne bi mislili, češ to je sigurno Mehika, ki je znana po velikem številu generalov. Ta država je v Evropi, in sicer Zahodna Nemčija. V Nemčiji ima kancler Adenauer okoli sebe 62 ministrov, on sam pa je trinšdesetletni, kar je tudi svojevrstni svetovni rekord.

26

Milana pa ni moglo ničesar več potreti. Ležal je sam pod snegom in kamenjem in z žalostjo so mislili nanj tovariši v zasedi. Saj so ga videli, kako zelo se je veselil srečanja z mamo. Najbolj vesel je bil med vsemi. In pred dvajsetimi urami so bili še vsi veseli. Nihče ni mislil na žalost. Nihče ni mislil na smrt. Zdaj pa je prišla smrt in s smrtjo žalost.

Smrti so bili vajeni. Niso se prvič srečali z njo. Saj jih je spremljala skoro na vseh poteh. Bila je njihova zaveznica in njihova nasprotnica. Bila je eno. Kakor so si v smrti eno vsi ljudje.

Vendar jih je danes potrla. Ni jih obiskala v boju. Našla jih je v radosti sončnega dne. Zato je bilo zdaj v njih toliko temneje.

Le v enem ni bilo temno, dasi je hlinil potrnost. Bil je Peter, propala slovenska duša. Šibkež. Slabotnež. In zato izdajalec. Strah pred kaznijo je njegovo izdajstvo še poglobil. In strah pred kaznijo ga je delal neustrašenega med partizani, neustrašenega v delu za svoje gospodarje.

Kljub temu pa Petru ni bilo prav, kar se je popoldan zgodilo. Ne zato, ker bi obžaloval Milanovo smrt. Jezilo ga je, da je Kazianka nehoče prebudil v partizanih opornost in tako postavil njegovo izdajalsko nalogo pred nove, še neznanе težave.

Kako lahko bi bilo zanj, če bi popoldanskega dogodka ne bilo. Bataljon bi se ponoči vrnil v taborišče. V to grapo, iz katere je ob napadu beg nemogoč. Ko bi bataljon zaspal, bi se on neopaženo zmuznil mimo straž in ob svitu pripeljal Nemce naravnost v taborišče.

Vse to mu je preprečil oni nori orožniški komandir, na katerega je davi naletel. Ta norec je hotel, da bi skupno napadli desetino, ki je ostala v taborišču. Petru je bilo zdaj žal, da te želje orožniku ni izpolnil. Partizani bi jih pobili

in še sam bi jim pomagal. Tako bi ne čepeli v tej mrzli noči v zasedi. Zavladala bi zopet brezskrbnost in ne čakali bi zdaj Nemcev.

Peter, kakor so partizani imenovali Pavla Peternela, je vedel, da bodo Nemci prišli. Zdaj je ura dve ponoči. Ob štirih ali petih se bodo začeli vzpenjati iz doline od obeh strani proti Sedlu. Če bataljona ne bo v grapo, bodo trčili na to šibko desetino. In v tej desetini je tudi on. Mitraljezec. Udarili bodo zato najprej po njem. Tako je v vsaki vojski. Najprej polščejo mitraljezce in jih uničijo.

In Petra je postalo naenkrat groza. Zbal se je za svoje ničevje in propalo življenje. Kaj če bi komisarju povedal svojo zgodbo in ga opozoril na nevarnost, ki grozi bataljonu? Kaj če bi izdal svoje gospodarje in rešil bataljon? Morda bi se potem rešil tudi sam?

Ze se je premaknil in odprl usta. Beseda komaj prebujena, pa mu je prestrašena obtičala v grlu. Ni si upal. Partizani bi zvedeli za izdajalca Pavla Peternela. Zvedeli bi, da je izdal partizane, ko so ga Nemci ujeli. In zvedeli bi, da je prav tako izdal internirance v taborišču. Ti so potem šli v Dachau, Mathausen, v Auschwitz... Vse bi zvedeli in ga sodili. Ubili bi ga.

Zato je molčal in premišljal, kako se bo splazil na nemško stran, čim bodo Nemci prišli.

Toda kako?

Med stotinami vojakov, ki se bodo kmalu začeli vzpenjati proti Kepl, vedo le poveljniki za geslo »Unternehmen Schneegestöben«. In le poveljniki vedo, da je med partizani njihov človek s posebno nalogo. Vsi drugi pa ga bodo imeli za partizana in kot na takega bodo tudi streljali.

Peter bi lahko vse drugače opravil svojo izdajalsko nalogo. Tega se je naenkrat zavedel. Zakaj mu to ni prišlo na misel, ko je bil pri Fritzu Adlerju? Predlagal bi mu, naj mu da s seboj strup. Pomešal bi ga med hrano in bataljon bi bil uničen brez boja.

Da, brez boja! Pojedli bi in poginili.

Pavel Peternel ali Peter, kakor so ga klicali partizani, ni vedel, da je Fritz Adler razmišljal tudi o tem bojnem sredstvu. Tega so se Nemci že večkrat poslužili. Zastrupljali so hrano. Zastrupljali časopisni papir, v katerega so partizani zavijali tobak — ali resničneje rečeno — čike. Vendar se jim je to le redkokdaj posrečilo in smrtnih žrtev zaradi zastrupitve med partizani ni bilo. Bilil so kvečjemu le redki, silno reki primeri. In ko se so zastrupitve na ta način prvič pojavile, je partizansko vodstvo opozorilo na to vse svoje

edince. Zato je Adler to »bojno sredstvo« zavrgel. Iz prakse je poznal njegov neznaten in brezpomemben učinek.

Izdajalec Pavel Peternel se je žutil sedaj popolnoma brezmočnega. Bal se je smrti, ki jo je zaslužil kot kazen, in bal se je smrti, ki ga lahko čez nekaj ur doleti v boju.

Tedaj se je dvignil komisar in spregovoril:

— Tovariši, bataljona še ni. Enega naših pa so Nemci ujeli. Upam, da bo trden in nas ne bo izdal. Ujeti partizani navadno ne izdajajo...

Pavel Peternel se je stresel. On je bil ujet partizan in je izdajal. Morda je prav tako govoril o njem komisar, ko je zvedel, da je ujet. Morda je prav tako zaupal vanj?

Seveda je. Partizani nekdanje Pavlove edince se niso umaknili iz taborišča. Pavel jih je izdal in Nemci so jih tam napadli. Partizani so mislili, da Pavel ni boječnej in šibkež. In vendar je bil. Bal se je smrti pri kolu.

Komisar je medtem razložil svojo misel. Umaknili se bodo in šli čez Sedlo bataljonu nasproti. Našli ga bodo in seznanili tovariše s smrtjo, ki jih je včeraj popoldan obiskala. Danes je bilo namreč že 17. novembra in ura je bila pol štirih zjutraj.

Premraženi so se borci dvignili. Odšli so proti koči. Tam je bilo prijetno toplo. Vsakdo bi najraje ostal ob ognjišču, na katerem je tlela žerjavica. Pa ni bilo časa. Prav ob tem času je v Dovjega krenila nemška kolona, druga, še daljša pa se je na koroški strani vzpenjala proti Rutam.

Obveščevalec Miha se je le s težavo vzpenjal v breg. Podpiral ga je John Cowley. Za njim je šla Helga in tik za njo drobni fant z bolnim obrazom. Komisar je šel prvi. Za njim kuhar Srečko z velikim štridesetlitrskim loncem na hrbtu. Potem Peter z mitraljezom in drugi.

Zdaj niso več pazili, da bi zabrisali sled. V temi je bilo itak skoro nemogoče. Prišli so na pot, ki je vodila proti Sedlu mimo Kepe na Koroško. Prišli so na opornico, ki ga je vodja za zatiranje partizanstva in podtalne uporniške dejavnosti na Koroškem Fritz Adler te dni začrtal z rdečim svinčnikom na svoji specialki.

Pot se je položeno vzpenjala proti planoti, kjer je pred vojno stala jugoslovanska graničarska karavla. Šli so mimo njenih ruševin. Nato je postal breg strmejši in steza je izgnila med smrečjem. Odmik med posamezniki se je povečal na pet metrov. Blížali so se Sedlu, kjer je prostor zelo pripraven za zasedo.